

ČESKÉ

4/2015

čtvrtletník pro vězeňství a kriminální prevenci

VĚZEŇSTVÍ

Zaměstnávání a vzdělávání vězňů

Akce Amok
ve Stráži pod Ralskem

str. 2

15. konference
Evropské asociace
vězeňského vzdělávání

str. 10

20 let uniformy VS ČR

str. 24

reportáž str. 2

krátce str. 4

téma str. 7

prevence str. 14

resocializace str. 15

vězeňská
služba str. 18

věznice ČR str. 29

zahraničí str. 33

VS ČR chystá ofrnzivu v zaměstávání vězňů

Univerzitní vzdělávání pro odsouzené

Delegace vězeňské služby Moldávie

ČESKÉ VĚZEŇSTVÍ č. 4/2015.

Časopis vychází čtyřikrát ročně.

Vydavatel: Vězeňská služba České republiky, Soudní 1672/1a, 140 67 Praha 4, IČ 00212423

Editor: Robert Blanda

Grafická úprava: Karel Neuvirt

Foto: Vězeňská služba České republiky, archiv redakce

Adresa redakce: Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky, poštovní přihrádka 3, PSČ 140 67 Praha 4

<http://www.vscr.cz>; redakce-cv@grvs.justice.cz

telefon 244 024 111 (ústředna), 244 024 412, 244 024 415, fax: 241 409 072

Distribuce časopisu, objednávky a předplatné:

e-mail: to@grvs.justice.cz

Výroba: tiskárna Vazební věznice Praha – Pankrác

© Vězeňská služba České republiky, Praha 2015, Registrační značka MK ČR 6334, ISSN 1213-9297.

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

dne 18. 12. 2015 jsem byl na základě pravomocného rozsudku Městského soudu v Praze navrácen ministrem spravedlnosti Robertem Pelikánem na služební místo generálního ředitele VS ČR, ze kterého jsem byl 4. dubna 2014 v rozporu se zákony České republiky odvolán. Po více než roce se tedy znovu fakticky ujímám vedení Vězeňské služby ČR, ačkoli v souladu s platným právem jsem od okamžiku svého ustanovení v roce 2012 nikdy nepřestal být jejím generálním ředitelem. Tohoto opětovného vedení se ujímám s odhodláním i náležitou pokorou. S odhodláním pracovat vždy ku prospěchu vězeňské služby a pro budování jejího dobrého jména, s odhodláním řídit se ve službě za všech okolností zákonnými předpisy a spolupracovat s opravdovými profesionály. S pokorou pak vůči nelehké práci Vás všech příslušníků a zaměstnanců VS ČR v jednotlivých vazebních věznicích a věznicích i vůči služebnímu místu které zastávám a v neposlední řadě i vůči úkolům a povinnostem, které nás společně čekají. S ministrem spravedlnosti Robertem Pelikánem jsme se shodli na dalším směřování vězeňské služby, což se potvrdilo i při představení nové dlouhodobé koncepce vězeňství v České republice, kterou hodláme v nadcházejícím období společně s ministerstvem postupně naplňovat. Hlavní cíle této strategie by měly být namířeny zejména na významné posílení individuální práce s odsouzenými, a dále především na jejich vzdělávání a zaměstnávání. Chceme zvýšit a signifikantně zkvalitnit výchovné a vzdělávací programy a doufáme, že se toto naše úsilí projeví v budoucnu ve snižování kriminální recidivy i celkového počtu vězněných osob v ČR.

Dovolte mi také, abych Vám všem poděkoval za kvalitní práci, kterou v nelehkých podmínkách současného vězeňství odvádíte i za osobní nasazení, s nímž vykonáváte své služební povinnosti. Do nového roku 2016 bych Vám proto chtěl popřát hodně zdraví i osobních úspěchů a v neposlední řadě i nám všem klid na práci, který skutečně potřebujeme.

vrchní státní rada
brig. gen. Mgr. Petr Dohnal
Generální ředitel VS ČR

Akce AMOK

ve Stráži pod Ralskem

Robert Blanda

Akademie vězeňské služby ve Stráži pod Ralskem se loni v listopadu stala terčem teroristů, kteří vtrhli do budovy školy a začali bezhlavě pálit kolem sebe. Situace, kterou dobře známe ze zahraničních zpráv a která se v loňském roce udála i v naší zemi, konkrétně v restauraci Družba v Uherském Brodě, bývá označována jako útok aktivního střelce a v Akademii VS se stala námětem krajského policejního cvičení Amok.

Cílem řešení této mimořádné události je eliminace aktivního střelce, a to s využitím policistů obvodních policejních oddělení a vybavení, které sami mají na obvodech k dispozici. Čili žádné zásahové jednotky, ostřelovači, pyrotechnici, vrtulníky a podobně. Policisté z obvodu si tak mohou nacvičit zásah v situaci, v jaké se před rokem ocitli jejich kolegové v Uherském Brodě.

Do vestibulu akademie vcházejí rázným krokem dva útočníci, ozbrojení pistolemi... Pozdraví a bez varování zastřelí strážného v recepci a dalších několik osob v těsné blízkosti. Situace je jasná... Žádné požadavky, žádné vyjednávání, cílem útočníků je pouze zabít... Ozbrojenci pokračují do útrob budovy, střílejí na kohokoliv, kdo se jim připlete do cesty. Chodby se začínají plnit dýmem, ozývají se výstřely a výkřiky zasažených. Ze tříd vybíhají studenti a pokoušejí se zachránit životy útekem...

Najednou se zdá, že útočníci někoho hledají. Prý učitele nebo instruktora, který jednoho z nich před časem „vyhodil“... Vracejí se do vestibulu, ale tam se takřka ve dveřích srážejí s první policejní hlídkou, která dorazí na ohlášené místo činu. Využijí nastalého zmatku a stahují se do hloubi budovy. Policisté vykřikují zákonnou výzvu a opětují palbu. Pomalu postupují za útočníky, kryjí se za rohy a sloupy, kterých je tu naštěstí díky originální architektonické dispozici akademie dostatek. Horší je to v dlouhých chodbách bočních křídel. Jsou rovné a není se zde kde skrýt. Navíc jsou chodby plné mrtvých či zraněných rukojmí, kaluží krve a kouře z intenzivní přestřelky.

Teď již dorážejí první policejní posily. Jejich vybavení je o něco lepší, než tomu bylo v případě hlídky, která došla na místo jako první. Tito už mají samopaly a lepší balistickou ochranu včetně přileb. V dvojicích, přitisknuti k sobě zády, aby se vzájemně kryli, postupují chodbami vpřed a kontrolují jednotlivé místnosti. Je obtížné

rozlišit, kdo je rukojmí a kdo útočník. Na chodbách a ve třídách převládá chaos... Policisté se snaží najít a zneškodnit ozbrojence, do cesty se jim pletou zranění studenti a domáhají se pomoci, postup ztěžují i nehybná těla zastřelených blokuji vchody do místností...

Cvičení Amok chvílemi skutečně připomínalo autentické záběry z míst hromadných atentátů, a to i přes skutečnost, že se někteří figuranti –oběti do svých rolí vžili možná až příliš a místo, aby se zcela přirozeně snažili utéct, policistům záměrně komplikovali práci. Také zmatek na místě činu byl o něco vyšší i „díky“ instruktorům a metodikům ve žlutých vestách, kteří sice nebyli součástí scénáře útoku-cvičení, ale přesto se na místě pletli... a také samozřejmě i „díky“ nám, divákům...

Přes všechny tyto rušivé momenty a samozřejmě přes děsivost načrtnutého scénáře útoku byl ale samotný zákrok policejních hlídek velmi profesionální a metodický. I přes napětí a stres, které byly dobře patrné ve tvářích zasahujících policistů, byl jejich zákrok situačně věrohodný a úspěšný. Oba ozbrojence dokázali nalézt a zneškodnit. Ačkoliv si jejich instruktoři nepochybně poznamenali mnoho chyb, kterých se dopustili, byl celkový dojem z jejich zákroku velmi dobrý... Ano, bylo to „jenom“ cvičení, ale sakramentsky věrohodné a působivé. Jako novinář jsem kdysi zažil střelbu a vraždu na veřejnosti, takže myslím, že to trošičku mohu posoudit...

Posilování právního vědomí s GIBS

Dne 12. listopadu se ve Věznici Kynšperk nad Ohří konalo závěrečné školení personálu na téma posilování právního vědomí realizovaného v rámci služební a profesní přípravy ve spolupráci s Generální inspekcí bezpečnostních sborů. Bylo to letos

již čtvrté setkání se zástupci tohoto bezpečnostního sboru. O práci GIBS hovořil vedoucí oddělení metodiky a prevence Jan Melša.

Plukovník Melša na začátku setkání posluchače informoval o stěžejním obsahu činnosti inspekce. Hlavním

předmětem činnosti je vyhledávat, odhalovat a vyšetřovat skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin, jehož pachatelem je příslušník policie, celník, příslušník vězeňské služby, příslušník inspekce anebo zaměstnanci těchto útvarů. Inspekce také provádí zkoušku spolehlivosti vůči protiprávnímu jednání uvedených příslušníků a zaměstnanců. Navrhuje proti takové činnosti opatření a vydává metodická doporučení pro činnost jednotlivých bezpečnostních sborů.

U příslušníků a občanských zaměstnanců policie se zabývá veškerou kriminalitou, u zaměstnanců celní správy a vězeňské služby trestnými činy spáchanými v souvislosti s plněním pracovních úkolů. U samotných příslušníků a zaměstnanců inspekce vede fázi před zahájením trestního stíhání vnitřní oddělení inspekce, fázi vyšetřování počínaje zahájením trestního stíhání vede státní zástupce.

V další části plukovník Melša vysvětlil institut zkoušky spolehlivosti a na mnohých příkladech z praxe demonstroval potřebu nepodceňovat při práci ani nejmenší detaily a plnit beze zbytku všechny služební a pracovní povinnosti. Apeloval na obezřetnost v jednání a poukázal na rizika nebezpečí úniku informací o vězňenských osobách i na úskalí, které s sebou nese fenomén současné doby, sociální sítě. Na závěr pomocí názorné prezentace seznámil účastníky s řadou zajímavých statistických údajů, z kterých bylo zřejmé, že výsledky náročné práce příslušníků a zaměstnanců vězeňské služby kazí několik málo jedinců.

Podobné osvětové přednášky se zástupci GIBS se konají i v dalších organizačních jednotkách VS ČR.

peb

15. výročí věznice Světlá nad Sázavou

Jana Rajdlová

Již 15. rokem funguje v bývalém areálu školy v přírodě ve Světlé nad Sázavou ženská věznice, za jejímiž zdmi v současné době pracuje 240 zaměstnanců a svůj trest si odpykává 762 odsouzených žen. Oslavy půlkulatého výročí vzniku věznice připadly na úterý 24. listopadu, kdy se za doprovodu Hudby Hradní stráže a Policie ČR a za přítomnosti bezmála 100 hostů a zaměstnanců uskutečnila oficiální slavnost.

Oslava výročí byla vnímána jako příležitost, jak ocenit dlouholetou příkladnou práci zaměstnanců věznice a poděkovat organizacím spolupracujícím s věznicí. Celkem 31 zaměstnanců a devět z přítomných hostů tak z rukou bývalého generálního ředitele Vězeňské služby ČR Pavla Ondráška, náměstka ministra spravedlnosti Vladimíra Zimmela a ředitelky věznice Gabriely Slovákové převzalo ocenění – medaile a plakety Vězeňské služby ČR.

Kynologové

Věznice Kynšperk nad Ohří

na setkání pěstounů

Doprovodný program zářijového setkání pěstounů organizovaného každoročně Krajským úřadem Karlovarského kraje v Karlových Varech obohatili letos příslušníci kynšperské věznice ukázkou služební kynologie.

Setkání k realizaci zákonné konzultace o výkonu pěstounské péče se zúčastňují pěstouni, jejich rodinní příslušníci a děti svěřené jim do pěstounské péče.

Konzultace mají zpravidla podobu ví-

kendových setkání, kam jsou přizváni odborníci z oblasti výchovy dítěte, psychologové, pedagogové apod. Účelem těchto akcí je kromě jiného zvyšování odborných znalostí a dovedností pěstounů v rámci povinného vzdělávání.

Psovodi a jejich svěřenci předvedli své dovednosti při vyhledávání omamných a psychotropních látek a ukázky všestranné kynologie. Závěr vystoupení byl zaměřen na zadržení pachatele při útěku.

Pro výkon služby ve vězeňské službě jsou psi využíváni v kategoriích: psi všestranní, psi obranní, psi protidrogoví.

Jsou využíváni podle jejich kategorizace a vycvičení zejména k obraně psovoda před napadením jinou osobou, k obraně jiných osob, ve strážní a zásahové hlídce, při eskortách, k průzkumu terénu a objektů, k zadržení při útěku nebo pokusu o útěk, k bezprostřednímu pronásledování prchajících vězňů, oznamování osob, k likvidaci vzpoury nebo potyčky mezi vězňůmi osobami, k vyhledávání návykových látek a při všech mimořádných opatřeních k zajištění bezpečnosti.

„Služba se psy je stále náročnější, zvyšují se i požadavky na vycvičenost psa a o to více je důležité se o přidělené psy starat i mimo službu. Vztah si je po náročné službě domů, to nemůže každý z nás. Tak se alespoň snažíme ve volných chvílích přijet do věznice, vyzvednout si psa, věnovat mu procházku a strávit s ním aktivně čas, který by jinak musel prožívat sám v kotci. A psi se nám to pak snaží oplatit,“ dodává pak jeden z psovodů.

V současné době je ve zdejší věznici na úseku kynologie zařazeno osm příslušníků a deset psů.

peb

Andělský strom

pomáhá dětem

Pozvání na slavnost přijali bývalé ředitelky věznice, zástupci z ministerstva spravedlnosti, Vězeňské služby ČR a ostatních bezpečnostních složek, představitelé Krajského úřadu Kraje Vysočina, města Světlá nad Sázavou, zaměstnavatelů odsouzených a dalších spolupracujících organizací a zástupci z partnerské slovenské Věznice Nitra-Chrenová, se kterou byla v rámci oslav uzavřena nová dohoda o vzájemné spolupráci. Velké poděkování patří všem, kteří s věznicí spolupracují a podílejí se tím na zabezpečení jejího plynulého chodu a vytvoření dobré pověsti. Největší poděkování však patří všem zaměstnancům, jejichž usilovná práce je základem kamenem pozitivního jména věznice.

Věznice Kynšperk nad Ohří se i letos zapojila do projektu, který má za cíl posílit vazbu mezi dětmi a rodiči, kteří jsou ve výkonu trestu a mají o své děti zájem. Mezinárodní vězeňské společenství, o. s. (MVS), koordinuje letos již pátým rokem mezinárodní program Andělský strom, ve kterém dobrovolníci posílají vánoční dárky dětem vězňův rodičů.

Děti, které mají rodiče ve vězení, prožívají mnohdy těžký a smutný život. Zvláště pak prožití významných dnů, jako jsou narozeniny, prázdniny nebo Vánoce, bývá mnoh-

dy nelehké. Prostřednictvím programu Andělský strom pomáhá MVS udržet či obnovit vztahy mezi uvězněným rodičem a jeho dítětem a dává příležitost k tomu, jak prakticky vyjádřit zájem a lásku.

Podmínkou zapojení odsouzeného do projektu je jeho osobní dopis dítěti, který mu pak bude zaslán spolu s dárkem. Do programu je možné zařadit děti ve věku do 15 let a vězňův rodič s ním nesmí mít soudně zakázaný styk. V letošním roce o zapojení do programu projevilo zájem 43 odsouzených.

peb

Spolupráce

Generálního štábu AČR a VS ČR

Vlastimila Cyprisová

Autorka pracuje v oddělení komunikace s veřejností Generálního štábu AČR

Ve středu 25. listopadu 2015 byla na Generálním štábu Armády podepsána smlouva mezi Generálním štábem Armády České republiky a Vězeňskou službou České republiky. Dohodu o spolupráci podepsali náčelník Generálního štábu AČR generálporučík Josef Bečvář a tehdejší generální ředitel Vězeňské služby ČR brigádní generál Pavel Ondrášek.

Přítomni byli také zástupce náčelníka Generálního štábu AČR inspektor generálmajor Jaroslav Kocián a ředitel odboru vězeňské a justiční stráže Vězeňské služby ČR plukovník Evžen Vondráček.

Dohoda se týká výměny informací, zkušeností, zabezpečení vzdělání, odborných školení a pomoci v oblasti legislativy a práva. Spolupráce se bude realizovat zejména v oblasti služební kynologie, výměny operativních, metodických a analytických informací, výměny zkušeností, vzdělání a výcviku příslušníků a zaměstnanců a také v oblasti využívání technických a technologických prostředků,

vojenských výcvikových prostorů ve vojenských újezdech, výcvikových zařízení včetně instruktorů a obsluhy technických a technologických prostředků.

„Jsem rád, že širší spolupráce mezi Armádou České republiky a Vězeňskou službou České republiky byla stvrzena touto dohodou, která přispěje ke vzájemnému rozvoji v klíčových odborných oblastech,“ zhodnotil generál Bečvář.

Generál Ondrášek k uzavření dohody dodal: „Spolupráci s armádou vítám, myslím si, že máme mnoho společného a vzájemná pomoc bude ku prospěchu oběma stranám.“

Austrálie

poprvé v historii vydala odsouzeného do ČR

Austrálie vydala v říjnu do České republiky odsouzenou osobu. O vydání požádalo ministerstvo spravedlnosti v roce 2010 za účelem výkonu trestu, který byl odsouzenému uložen Městským soudem v Praze. Jedná se o vůbec první případ vydání z Austrálie do České republiky.

Odsouzený pod falešnými záminkami vylákal od poškozených různě vysoké finanční částky. Celková škoda činí 5,5 milionu Kč. V České republice byl muž odsouzen k pětiletému trestu odnětí svobody pro spáchání trestného činu podvodu. Místo nástupu do výkonu trestu však uprchl do zahraničí.

Mezinárodní pátrání bylo zahájeno v roce 2008 v důsledku trestního stíhání pro trestný čin podvodu. V mezidobí od zahájení mezinárodního pátrání však došlo k pravomocnému odsouzení muže Městským soudem v Praze. V srpnu 2009 byl odsouzený lokalizován na území Austrálie a v roce 2010 Ministerstvo spravedlnosti ČR podalo žádost o vy-

dání pro účely výkonu trestu odnětí svobody.

K zadržení osoby došlo v roce 2012 v Perthu na západě Austrálie. Příslušný australský soud rozhodl o přípustnosti vydání odsouzeného již v roce 2012, avšak dotyčný využil veškeré opravné prostředky a k vydání došlo až 21. září 2015. Ministerstvo spravedlnosti v rámci realizace rovněž zajistilo převoz osoby územím Hongkongu a Finska. Česká republika již řadu let usiluje o sjednání dvoustranné smlouvy mezi Českou republikou a Australským svazem o vydávání. Australské orgány nyní i bez smluvního základu povolily vydání na základě tzv. ujištění o vzájemnosti.

Robert
Blanda

VS ČR chystá ofenzívu v zaměstnávání vězňů

Zaměstnávání vězněných osob je pro Vězeňskou službu ČR tradiční prioritou v oblasti odborného zacházení s odsouzenými. V současnosti se zaměstnávání stalo také důležitou součástí dlouhodobé koncepce rozvoje vězeňství do roku 2025, která by měla být v nejbližší době schválena vládou a v nadcházejících letech postupně naplňována. Vězeňská služba připravuje celou řadu nových metod a postupů, jak zaměstnanost vězňů posílit a celou tuto problematiku restartovat.

Vedle tradičního a poměrně osvědčeného způsobu regionálního angažmá jednotlivých věznic na trhu práce by jakousi povzbuzující injekcí měla být i efektivnější podpora ze strany generálního ředitelství, zejména v otázce komunikace se zaměstnavatelskými svazy, různými profesními organizacemi a v neposlední řadě i lepší koordinace nabídky pracovních sil v jednotlivých regionech. Počty a kvalifikace vězňů, kteří jsou v jednotlivých vězních aktuálně k dispozici k zaměstnání, jsou uvedeny na internetových stránkách vězeňské služby, v každé organizační jednotce je navíc koordinátor zaměstnávání, který je připraven doplnit zájemcům o pracovní sílu potřebné informace či domluvit konkrétní podmínky.

Něco z historie

V historii vězeňství hrála práce vězňů vždy významnou roli – od současnosti se však lišila zejména tím, že byla mnohdy brána jako jedna z forem trestu. Vězni byli tak využíváni na práci těžké, špinavé či odpuzující, které by nikdo jiný dobrovolně nevykonával. Lámali např. kámen v kamolomech, stavěli a opravovali městské opevnění, čistili městské stoky nebo obsluhovali v městských špitálech a chudobincích. Jako státní instituce byly věznice v českých zemích zřizovány až v 50. – 90. letech 19. století (Valdice – 1857, Mírov – 1858, Plzeň-Bory – 1878, Praha-Pankrác – 1898) a s jejich zřizováním se objevila i otázka koncepčního využívání práce odsouzených osob. Před rokem 1989 zaměstnat odsouzené nebylo problémem s tím, že dokonce nabídka pracovních příležitostí pro vězněné osoby byla vyšší než poptávka. Vysoká, téměř 100% zaměstnanost vězňů v minulém režimu spočívala v tom, že v rámci zestátněného hospodářství nebylo problémem státním podnikům určovat kvóty zaměstnaných odsouzených a přinutit je tyto kvóty dodržovat. V průběhu 90. let 20. století se nově utvořená vězeňská služba musela v oblasti zaměstnávání odsouzených především vyrovnávat se skutečnos-

tí, že se stala běžným účastníkem trhu práce. Celá řada státních podniků nabízejících stovky pracovních příležitostí zanikla a nabídka ze strany soukromých firem obvykle v ideálním případě nepřesáhne několik desítek pracovních míst. Vyšší zaměstnanosti vězňů dále příliš nenapomáhá klesající úroveň vězeňské populace zejména z hlediska kvalifikace, dovedností a pracovních návyků.

Práce pro vězně a motivy k jejich práci jsou různé. Na prvním místě však jednoznačně převažují: peníze, prostředky k nákupu ve vězení tolik žádaných věcí, jako je káva, cigarety či tabák. Finanční příjem ve vězení navíc umožňuje určitou nezávislost, tedy ekonomickou soběstačnost. Typickým odsouzeným je totiž často muž, jehož partnerka je na mateřské dovolené, mnohdy bez významného příjmu, a tak možnost nezatežovat rodinu v dospělém věku svými požadavky přispívá k vnitřní sebejistotě. Hlavní sociální rolí dospělého muže je totiž role živitele, který má zajistit rodinu (nebo přinejhorším alespoň sebe sama) ekonomicky.

... aby čas rychleji utíkal

Odsouzení v přísnějších typech věznic jsou ubytováni na celách, a pokud nepracují, moc příležitostí k rozptýlení a změně prostředí nemají. Pracovní zařazení jim proto přináší možnost rozptýlení. Sociální kontakt je tak dalším přínosem pracovního zařazení pro odsouzené. Mají možnost setkávat se s více lidmi, včetně civilních zaměstnanců či žen. Tyto sociální kontakty mohou pro ně být jak pozitivní, neboť představují určitý sociální vzor, tak i negativní, neboť přinášejí riziko nedovolených kontaktů. Seberealizace může být ve vězení také motivací k práci a pracovnímu výkonu, i když spíše ojedinělou.

Práce ve vnitřní režii

Odsouzení zařazení na pracoviště ve vnitřní režii vykonávají pracovní činnosti spojené se zajištěním běžného chodu věznice (stravování, úklid, základní údržba budov a inventáře, prádelnictví). Pracovní doba je stanovena podle množství vykonávaných pracovních činností.

Denní studium

Vzdělávání je vedle pracovních aktivit nedílnou součástí resocializačních programů. Vzdelávání nebo zaučení odsouzených k získání potřebných pracovních návyků je vzhledem k jejich trvale klesajícím kvalifikačním předpokladům v současné době nezbytností. Je realizováno především v rámci výuky školského a vzdělávacího střediska Vězeňské služby ČR.

Podnikatelské subjekty

Další formou zaměstnávání vězňů je práce u podnikatelských subjektů. Zařazení odsouzeného na práci k podnikatelskému subjektu se uskutečňuje na základě smlouvy o zaměstnání mezi podnikatelským subjektem a věznicí. K práci u podnikatelského subjektu musí dát odsouzený v souladu se zákonem o výkonu trestu písemný souhlas. U podnikatelských subjektů se jedná zejména o práci manuálně méně náročnou, jako jsou kompletace výrobků, balení propagačních materiálů, lepení obálek, výroba jednoduchých výrobků z oblasti sklárství nebo strojírenství. Podnikatelské subjekty se obvykle zajímají spíše o možnost pracovního umístění odsouzených na svých pracovištích mimo areály věznic. Přes tento zájem je však složité tuto spolupráci rozšiřovat, protože počet odsouzených, kterým může být na základě stanovených kritérií udělen volný pohyb při plnění pracovních úkolů, případně je možné zařadit je na nestřežená pracoviště mimo areál věznice, je omezen.

Střediska hospodářské činnosti VS ČR

Zaměstnávání odsouzených touto formou se realizuje ve věznicích a vazebních věznicích, kde jsou zřízeny provozovny střediska hospodářské činnosti. Při nabízení výrobků a služeb na trhu má Středisko hospodářské činnosti VS ČR postavení běžného podnikatelského subjektu. Hospodářská činnost přináší kromě zaměstnávání vězňů také zisk. Ten je každoročně přerozdělován a poté využíván k rozvoji provozovny, ale též využíván k rozvoji

věznice, ve které se provozovna nachází. Tyto prostředky věznice využívají jako mimorozpočtový zdroj, např. pro opravy a údržbu majetku, na nákupy strojů a zařízení nebo výpočetní techniky. Provozovny střediska hospodářské činnosti vyrábějí například nábytek, který často nalézá uplatnění ve státní správě. Jednou z nejvýznamnějších zakázek bylo v roce 2006 vybavení justičního areálu Na Míčáncích nábytkem. Mimo resort ministerstva spravedlnosti vězeňská služba spolupracuje například také s ministerstvem vnitra, ministerstvem zahraničních věcí, Policií ČR a podobně.

Univerzitní vzdělávání pro odsouzené

Václav Dvořák

Ve dnech 14. až 25. září se v rámci projektu podpořeného z Norských fondů uskutečnila analýza skandinávského modelu univerzitního vzdělávání pro osoby ve výkonu trestu. Projekt realizuje Masarykova univerzita Brno, Ekonomicko-správní fakulta. K projektu byla přizvána i Vězeňská služba České republiky.

Hlavním cílem cesty byla setkání se zástupci vybraných institucí, kteří se podílejí na realizaci vzdělávání osob ve výkonu trestu v Norsku. Jednalo se zejména s partnerskou institucí - Norwegian School of Theology, která z pozice vysoké školy toto vzdělávání realizuje. Dále jsme navštívili univerzitu v Oslo - Norwegian Business School. Zástupci univerzit nám prezentovali možnosti vzdělávání odsouzených, ale také komplikace spojené se zvláštními podmínkami, které

v souvislosti se vzděláváním osob ve výkonu trestu vyvstávají. Nedílnou součástí projektu byly také návštěvy vybraných věznic typu s vyšším i nižším stupněm ostrahy. Navštívili jsme čtyři zařízení pro výkon trestu odnětí svobody (Bastoy, Trogstat, Ullersmo, Bredtveit) a zúčastnili se několika schůzek a přednášek jak se zaměstnanci odpovídajícími za vzdělávací systém osob ve výkonu trestu, tak i s odborníky na technické zajištění internetového připojení ve věznicích.

Ubytovací prostory pro odsouzené

Práce pro vězně

KAROLÍNA PEŘESTÁ

Jižní Morava – Jak zařídít, aby se vězni opakovaně nevraceli zpátky za mříže? V rozpětí deseti let se o to má postarat nová koncepce, kterou minulý týden představili ministr spravedlnosti Robert Pelikán spolu s generálním ředitelem Vězeňské služby Petrem Dohnalem. Vězni se mají více vzdělávat a také více pracovat. V jihomoravských věznicích se přitom zaměstnanost pohybuje kolem sedmdesáti procent. K tomu, aby zaměstnaných vězňů v kraji přibýlo, ale podle ředitelů věznic chybí personál i peníze.

Z osmnácti tisíc vězňů v České republice pracuje asi polovina, Jihomoravský kraj tedy v tomto ohledu

nemá nejhorší čísla. „Během zimy je zaměstnanost nižší, ale i tak ke konci roku třeba ve Znojmě pracovalo přes sto čtyřicet vězňů z práce schopných 164 lidí. To dělá osmasedmdesát procent,“ zhodnotil mluvčí vězeňské služby Robert Blanda. Odsouzení v kraji pracují většinou uvnitř zařízení jako kuchaři, elektrikáři, skladníci, zedníci či uklízeči, nebo pro firmy, které si vězně najmou. „Vyráběli jsme různé komponenty, například pro automobilový průmysl. To, že jsem byl zaměstnaný, mi pomáhalo přežít ten rok za mřížemi,“ uvedl jeden z bývalých odsouzených, který si nepřál uveřejnit jméno.

V kuřimské věznici v současné době

pracuje 185 vězňů za výplatu, dalších 108 mají zaměstnání jako součást terapie. Se současnými 584 odsouzenými tak jde o třiašedesátiprocentní zaměstnanost. „Je to ale maximální počet. Halu máme úplně zaplněnou firmami,“ uvedl mluvčí věznice v Kuřimě na Brněnsku Milan Novotný.

Řešením by mohla být práce pro firmy mimo vězeňský areál. „Na to ale nemáme dostatečný rozpočet ani personál. Zájem od firem by přitom byl,“ dodal Novotný.

Zájem převyšuje nabídku také ve vazební věznici v brněnských Bohunicích. „Vězni zařazení v celách s dozorem pracují hlavně na chodu věznice, ale jezdí také do pekárny. Ti s ostrahou jsou pak vyškoleni jako sanitáři a pracují ve vězeňské nemocnici,“ řekla mluvčí brněnské vazební věznice Dana Krejčířová.

Vězení v kraji se věnují také vzdělávání. V té kuřimské funguje učiliště už třetím rokem. „V současnosti je již osmnáct vězňů ve druhém ročníku oboru kuchař-číšník a dalších osmnáct v prvním ročníku,“ uvedl Novotný.

Že je práce pro vězně prospěšná, potvrzuje i brněnský psycholog Jiří Brancík. „Vězeňští psychologové by ale měli spíše do určité míry odhadnout typ lidí, kterým by tato činnost mohla pomoci začlenit se po skončení trestu do společnosti. Podle mě by jich bylo ale malé procento. Nemyslím si, že mají nápravná zařízení ve velké většině i nápravný efekt,“ zdůraznil Brancík s tím, že odsouzení vnímají často pobyt za mřížemi pouze jako trest, nikoliv příležitost začít znovu.

Jako motivační a především vzdělávací nástroj se pro odsouzené studující ve výkonu trestu v Norsku používá IFI - Internet for Inmates (internet pro odsouzené). Nejedná se o klasický internet, jak ho známe z běžného života, jde o modifikovanou verzi, kde se odsouzení nedostanou na sociální sítě, pornografické servery atd. Z technického hlediska se jedná o systém rozdělení sítí tak, aby vězněné osoby neměly možnost přistupovat obecně ke všem informacím a nedocházelo k případnému zneužití dat z počítačové sítě. IFI používá seznam povolených a zakázaných webových stránek. Na zakázané stránky je přístup blokován. Správa systému není personálně obtížná. Pracovníci vězeňské služby mají možnost kdykoliv zkontrolovat činnosti prováděné na internetových stránkách, které odsouzený navštívil. Odsouzení svým podpisem stvrzují podmínky pro užívání internetu, každému z nich je přidělen uživatelský účet. V rámci studia je povolena komunikace prostřednictvím programu Skype, zejména pro vykonávání zkoušek.

15. konference Evropské asociace vězeňského vzdělávání

Soňa
Valentová

Ve dnech 30. září – 4. října se v belgickém městě Antverpy uskutečnila 15. konference Evropské vězeňské vzdělávací asociace (European Prison Education Association - EPEA), která se koná pravidelně jednou za dva roky. Po absenci v roce 2013 měli zástupci Středního odborného učiliště Vězeňské služby ČR, které je členem této organizace, opět možnost zúčastnit se jejího pracovního jednání.

EPEA je organizace sdružující pedagogy a další profesionální pracovníky ze 40 zemí, jejichž zájem spočívá v podpoře vzdělávání a s ním souvisejících aktivit ve věznicích napříč celou Evropou, a to v souladu s doporučením Výboru ministrů Rady Evropy ke vzdělávání ve vězení. Jako taková usiluje o spolupráci s vězeňskými správními orgány Evropy, aby podporovaly její cíle, je přitom však zcela nezávislá. Nedávno byla počtena zvolením do styčného výboru nevládních organizací s plnými hlasovacími právy.

Letošní konference s mottem Cesty k inovacím ve vězeňství se zúčastnilo 190 delegátů z 21 zemí a hlavním jejím sponzorem byla Cellmade jako autonomní organizace, cílem jejíž služby je přesvědčovat soukromé společnosti, aby se vydaly za vězeňské zdi a nabídly tam odsouzeným práci.

Bohatý program konference nabízel kromě společných seminářů týkajících se klíčových témat také výměnu zkušeností ve workshopech. Společné semináře pojednávaly například o nejnovějších trendech v oblasti vzdělávání dospělých a jejich aplikaci ve vzdělávání ve věznicích nebo se pod heslem Zapojit, zlepšit, inspirovat věnovaly rozvíjení kultury vězeňského vzdělávání či uváděly specializovaná pedagogická témata - např. v prezentaci na téma Jak posilovat lepší stránky dyslexie. Dále upozornily na možné nové právo vězňů zaručující jim přístup na internet či se věnovaly vzdělávání pro vězně cizích národností. Samozřejmě zahrnovaly příspěvky přibližující celý systém, směřování a modernizaci belgického vězeňství.

V zemi, která konferenci letos hostila, je v současné době 35 věznic, z nichž 17 je situováno v holandsky mluvící části, 16 v části mluvící francouzsky a dvě přímo v Bruselu. Většina věznic je tradičními uzavřenými zařízeními, čtyři věznice fungují v otevřenějším režimu, který dává odsouzeným možnost zapojit se do vzdělávacích a odborných kurzů či do pracovních činností i mimo věznici.

Prezentace a workshopy

V podstatě všechny tyto klíčové prezentace byly potom podrobněji rozvířány v navazujících, dle zájmu volitelných workshopech. Pro humanitně zaměřené pedagogy byl kupříkladu velmi zajímavý workshop s pracovním názvem Malé příběhy, velké naděje, který stavěl na autobiografii jako na nástroji pro přepřelování v důsledku zážitku odnětí svobody. Zaměřen byl konkrétně na kreativní psaní jako způsob objevování nových světů, obzorů a cest k sebevyjádření. Prostřednictvím vyprávění příběhu svého vlastního života jsou odsouzení stimulováni hledat nové perspektivy a možnosti své budoucnosti. V několika kapitolách kurzu psaní se v každé jedné z nich soustředí na jeden specifický aspekt vězeňského života. Základní myšlenkou je, že psaní nám může nejen dělat společnost, ale také umožňuje – jestliže jste izolováni od každodenních kontaktů – vyjádřit okamžité pocity, když právě nemůžete, protože momentálně nemáte směřem ke komu.

Nejen kolegové orientovaní na problematiku informačních technologií ve vězeňském prostředí ocenili část programu, která se právě těmto technologiím věnovala. A to nejen teoreticky v jednom z hlavních společných seminářů, ale také prakticky během návštěvy věznice v Beverenu, které bylo věnováno jedno z pracovních odpolední. Tato věznice je jednou ze dvou, která je v Belgii vybavena digitálním systémem PrisonCloud a je flexibilní platformou s rozsáhlými možnostmi. Nabízí širokou škálu služeb a může být modifikována, aby zvládla veškerá existující hardwarová či softwarová řešení.

PrisonCloud je systém, který je zároveň snadno ovladatelný i zabezpečený a slouží jak vězňům, tak zaměstnancům. Je vytvořen speciálně pro využívání ve vězeňských zařízeních. PrisonCloud je navržen k integraci s jakýmkoli zařízením. Telefon v cele? E-learning? Knihovna? Televize? Filmy? Chráněný internet? Potřeba odsouzeného objednat se k lékaři, do tělocvičny či si zařídit nákup v kantýně? Možnost nahlédnout do svého spisu, či si pročíst vnitřní řád věznice, nebo rozpis svých denních aktivit? PrisonCloud to vše, i další, spravuje v jedné jednoduché aplikaci.

V čem PrisonCloud věznici pomáhá? Zlepšuje bezpečnost ve věznici, kde spolu žijí na jednom místě stovky lidí s rozdílným původem, náboženstvím i životním stylem, podporuje jejich rovné postavení a snižuje tak počet incidentů. Zvyšuje úroveň odpovědnosti vězňů, přiměje je seznámit se s novými technologiemi a dokáže tak zlepšit resocializaci a reintegrační proces po výstupu z výkonu trestu. Na druhé straně umožňuje personálu mít na základě identifikačního zařízení přehled o tom, co se právě děje - což je jeden z nejdůležitějších úkolů zaměstnanců - a v důsledku takto získané informace např. deaktivovat na místě služby konkrétnímu vězni. V neposlední řadě také usnadňuje denní úkony zaměstnanců věznice a dovoluje jim tak strávit více času jejich hlavními činnostmi či pomáhá snadné a rychlé komunikaci mezi odsouzenými a personálem.

Věznice Beveren byla otevřena v únoru 2014 jako jedna ze sedmi nových věznic zařazených v plánu vězeňské infrastruktury, jehož cílem je řešit podmínky výkonu trestu a přeplněnost belgických věznic - aktuální celkový počet odsouzených byl uveden číslem 11578, přičemž průměrná kapacita číslem 9931. To je důvod, že si Belgie v současné době pronajímá dočasně vězeňské prostory, konkrétně 500 míst, v sousedním Holandsku. V případě beverenské věznice se federální vláda rozhodla pro stavbu na základě veřejno-soukromého partnerství, což znamená, že vybraná soukromá zařízení zodpovídala za celou výstavbu i její financování. Nyní zodpovídá následně i za údržbu, a to po dobu pětadvaceti let placení poplatku vládou, která se teprve po uplynutí této doby stane vlastníkem zařízení. Věznice Beveren byla postavena v moderním stylu ve tvaru hvězdy a je schopna pojmout 312 vězňů. Dvě třetiny z těchto míst jsou určeny pro osoby již právoplatně odsouzené, jedna třetina je pak rezervována těm, kteří na konečný rozsudek čekají ve vazbě. Čtyři křídla věznice fungují ve třech rozdílných režimech. Noví vězni jsou umísťováni společně s odsouzenými do uzavřeného křídla - z důvodu, aby mohli být na základě vyhodnocení jejich potřeb a rizik následně umístěni do odpovídajícího oddělení. Druhá sekce má zpřísněný dohled, neboť ubytovává vězně s bezpečnostními riziky či ty, u kterých bylo zaznamenáno nežádoucí jednání. Zbýlá dvě křídla fungují v otevřeném režimu, kdy se odsouzení mohou účastnit nejrušnějších aktivit, v určitých časech se volně pohybovat či se navštěvovat na celách.

Bohužel jsme navštívili věznici právě v době, kdy momentální bezpečnostní situace dovozovala návštěvníkům

vstoupit pouze do velmi omezených prostor, takže po prohlídce návštěvních místností a cel sice vybavených, ale neobydlených, jsme byli po zbytek exkurze odkázáni víceméně na prezentaci konanou v největším multifunkčním sále. Nejvíce jsme litovali toho, že jsme nemohli na vlastní oči zhlédnout moderní řídicí centrum tohoto zařízení. Tuto nepříjemnost nám však personál kompenzoval možností pohovořit si zde s několika frekventanty vzdělávání z řad odsouzených a vstřebat v malých diskuzních kroužcích jejich přímé dojmy a postřehy z průběhu výkonu trestu. Ať už tento vnímali jakkoli individuálně, na jednom se shodli. Váží si možnosti účastnit se nejen pracovního procesu, ale také vzdělávacích a odborných kurzů, v nichž se mohou spolehnout na odbornost pedagogických pracovníků i na to, že věznice podporuje nezbytnou infrastrukturu a materiální zabezpečení vzdělávacích aktivit.

Z našeho pohledu pak návštěva samotné věznice už jenom podtrhla přesvědčení všech účastníků konference, že inovační postupy jsou v procesu vězeňského vzdělávání tou správnou cestou a že mezinárodní výměna názorů a zkušeností z oblasti vzdělávání je v procesu vývoje velmi žádoucí. Nešlo jenom o samotný obsah seminářů a workshopů, ale také o nenahraditelné osobní kontakty a diskuse odehrávající se v kuloárech mimo oficiální jednání. Jsme velmi rádi, že se nám dostalo příležitosti se konference EPEA zúčastnit a že se komentář organizačního výboru EPEA o slabé účasti států východní Evropy netýkal České republiky, potažmo Vězeňské služby ČR. Věříme, že poznatky zde získané dokážeme v co nejvyšší míře úspěšně implantovat do naší každodenní práce.

Záznam v rejstříku trestů jako **bariéra** na trhu práce

Postoje a zkušenosti odsouzených

Ladislav Zamboj

Dotazník pro klienty projektu Chceme pracovat obsahoval 11 níže uvedených otázek. Autor článku ho vyhodnocoval statisticky dle jednotlivých otázek, jednak zvlášť pro muže i ženy a jednak i celkově. Statistická zjištění sondážního výzkumu jsou u každé otázky také interpretována.

Dotazníky vyplnilo 82 mužů (dále jen M) se záznamem v rejstříku trestů (dále jen RT) z toho 24 ve výkonu trestu ve Vazební věznici Ostrava, 24 ve Věznici Kynšperk nad Ohří a 28 ve Věznici Všechny. Šest mužů vyplnilo dotazník v Poradně pro občanství a Občanská a lidská práva / dále jenom PPO/, jejich odpovědi jsou uváděny níže za znaménkem pro sčítání. Dotazníky vyplnilo i 28 žen /Ž/ se záznamem v RT, z toho 26 ve výkonu trestu Světlá nad Sázavou. Dvě ženy vyplnily dotazník v PPO, jejich odpovědi jsou uváděny níže za znaménkem pro sčítání.

Dotazník vyplnilo celkem 110 osob, všechny osoby byly vyzvány, aby ho vyplňovaly anonymně - bylo akceptováno, vyplňovaly ho samostatně, bez jakéhokoli dohledu, ve věznici, skupinově. Z povahy inventáře dotazníku/ne každý má danou zkušenost/, ale zřejmě i z důvodu určité pohodlnosti a laxnosti, každý respondent neodpovídal na všechny otázky. Celkový počet odpovědí /N/ je tedy u každé otázky jiný. Nicméně absence dohledu dle názoru autora článku výrazně přispěla k potřebné upřímnosti a autentičnosti respondentů.

1) Byl/a jste už někdy odmítnut/a při hledání práce z důvodu záznamu v rejstříku trestů?

M	Ano	33 + 4	46,8 %	Ne	41+1	53,2 %
Ž	Ano	11 + 2	46,4 %	Ne	15+0	53,6 %
M + Ž	Ano	50	46,7 %	Ne	57	53,3 %

N = 107

Otázka 1

Z výsledků je patrné, že bezmála polovina respondentů, kteří na danou otázku odpovídali (N = 107), mají zkušenost s odmítnutím na trhu práce z důvodu svého odsouzení. Na snížení podílu mužů i žen bez negativní zkušenosti při hledání práce se podílí i to, že některé tyto osoby mohly být poprvé trestané, nebo byly zaměstnávány svými příbuznými nebo známými, nebo také se mohlo jednat o podnikatele, živnostníky atd.

2/ Pokud ano, kolikrát jste byl/a odmítnut/a z tohoto důvodu z posledních pěti pokusů najít si práci?

Počet odmítnutí	M	Ž
1	4 + 1	3 + 0
2	9 + 3	3 + 0
3	9 + 0	2 + 1
4	3 + 0	2 + 0
5	8 + 0	1 + 1

N = 50

Otázka 2

32 (86,5 %) M uvádí, že byli odmítnuti vícekrát, 5 uvádí jedno odmítnutí.

10 (79,5 %) Ž uvádí, že byli odmítnuti vícekrát, 3 uvádí jedno odmítnutí. Pokud již osoby (M+Ž) jednou zaměstnavateli byly odmítnuty, tak 80 % těchto osob bylo odmítnuto opakovaně.

3/ Pociťoval/a jste/lze uvést více pocitů/ někdy při tom:

a/vztek 12+2, b/lítost 8+2, c/pocit křivdy 9+2, d/nespravedlnost z druhého trestání 14+ 2 M
a/vztek 7+0, b/lítost 5+0, c/pocit křivdy 4+1, d/nespravedlnost z druhého trestání 4+ 2 Ž

Nespravedlnost z druhého trestání a vztek byly u M i Ž nejčastějšími pocity, které prožívali při odmítání na trhu práce.

5/ Předtím, než Vás zaměstnavatel odmítnul, protože jste mu sdělil/a, že nemáte čistý RT, většinou se Vás zeptal na to, jaký trestný čin jste spáchal/a?

Necelých 60 % odsouzených z daného souboru má zkušenost, že se zaměstnavatelé vůbec nezajímají o to, jaký trestný čin spáchali, a zajímají se jenom o skutečnost, zda mají, nebo nemají čistý RT.

6/ Myslíte si, že zaměstnavatelé mají nárok požadovat výpis z RT od Vás u každého druhu práce?

Rozdíl mezi M a Ž je zde významný, částečně může být ovlivněn velikostí souborů a jejich výběrem. Překvapující je zjištění, že více než třetina mužských respondentů „žije v omylu“. Nicméně se ukazuje, že stokrát opakovaná lež se stává po čase pravdou. Celkově však lze konstatovat, že skoro ¾ respondentů vědí, že zaměstnavatelé nemají nárok u všech druhů prací požadovat výpis z RT.

7/ Víte, jak se bránit proti nepřiměřenému požadavku zaměstnavatelů doložit RT u profesí a prací, kde to zákon nevyžaduje?

Rozdíl mezi M a Ž se zde dá stěží vysvětlit, kromě již výše uvedených argumentů o velikosti a skladbě souborů. Určitou roli by zde mohlo hypo-

4/ Pokud jste předložil/a výpis z RT a následně jste byl/a odmítnut/a zaměstnavatelem, ten to většinou zdůvodnil tím, že ho nemáte „čistý“?

M	Ano	20 + 3	47,0 %	Ne	25 + 1	53,0 %
Ž	Ano	11 + 2	52,0 %	Ne	12 + 0	48,0 %
M + Ž	Ano	36	48,6 %	Ne	38	51,4 %

N = 74

Otázka 4

Bezmála polovina zaměstnavatelů, se kterými odsouzení přišli do styku, požaduje většinou čistý rejstřík trestů.

teticky hrát i mužské pohlaví pracovníků, kteří s odsouzenými dotazníky administrovali, v tom smyslu, že se nechtěly před muži „ztrapnit.“

M	Ano	25 + 2	44,3 %	Ne	32 + 2	55,7 %
Ž	Ano	8 + 1	36,0 %	Ne	15 + 1	64,0 %
M + Ž	Ano	36	41,9 %	Ne	50	58,1 %

N = 86

Otázka 5

M	Ano	26 + 1	36,0 %	Ne	43 + 5	64,0 %
Ž	Ano	0 + 1	3,6 %	Ne	26 + 1	96,4 %
M + Ž	Ano	28	27,2 %	Ne	75	72,8 %

N = 103

Otázka 6

Více než 80 % respondentů neví, jak se bránit proti nezákonnému a nepřiměřenému požadavku zaměstnavatelů na doložení RT u pracovních pozic, kde to zákon nepožaduje. Toto zjištění je alarmující a svědčí o potřebě více vzdělávat odsouzené o jejich právech a vést je k tomu, aby se jich domáhali.

10/ Myslíte si, že právě proto, že máte těžkosti při hledání zaměstnávání, Vám může ve větší míře hrozit, že spácháte další trestný čin?

Až 61 % respondentů připouští, že skutečnost, že mají těžkosti při vstupu na trh práce, je ohrožuje pácháním další trestní činnosti. Toto zjištění koresponduje přibližně s mírou recidivy v ČR.

M	Ano	9 + 0	11,5 %	Ne	63 + 6	88,5 %
Ž	Ano	8 + 1	32,1 %	Ne	18 + 1	67,9 %
M + Ž	Ano	18	17,0 %	Ne	88	83,0 %

N = 106

Otázka 7

8/ Myslíte si, že když zaměstnavatel požaduje doložení RT tam, kde to není vzhledem k druhu práce přiměřené, že se jedná o diskriminaci?

Bezmála 70 % respondentů považuje nepřiměřený požadavek zaměstnavatelů na dokládání výpisu z RT za diskriminační.

ním další trestní činnosti. Toto zjištění koresponduje přibližně s mírou recidivy v ČR.

M	Ano	48 + 2	62,5 %	Ne	26 + 4	37,5 %
Ž	Ano	15 + 0	57,7 %	Ne	9 + 2	42,3 %
M + Ž	Ano	65	61,3 %	Ne	41	38,7 %

N = 106

Otázka 10

M	Ano	47 + 6	71,6 %	Ne	21 + 0	28,4 %
Ž	Ano	14 + 1	62,5 %	Ne	9 + 0	37,5 %
M + Ž	Ano	68	69,4 %	Ne	30	30,6 %

N = 98

Otázka 8

9/ Stalo se Vám někdy, že po opakovaném odmítnutí zaměstnavateli z důvodu záznamu v RT jste ztratil/a chuť dále si práci hledat?

Více než 55 % respondentů uvádí, že po opakovaném odmítnutí ze strany zaměstnavatele ztrácí chuť si dále práci hledat.

11/ Uved'te co byste navrhoval/a, aby se Vaše situace v této oblasti zlepšila?

Na otázku nestrukturovanou odpovědělo 34 mužů, z toho 21 navrhovalo explicitně, nebo implicitně změnu zákonů (zahazování RT, zákony související se zaměstnaností atd.), 5 by spoléhalo na jednání se zaměstnavatelem.

M	Ano	30 + 4	52,3 %	Ne	30 + 1	47,7 %
Ž	Ano	17 + 0	63 %	Ne	8 + 2	37 %
M + Ž	Ano	51	55,4 %	Ne	41	44,6 %

N = 92

Otázka 9

teli, jeden by navrhoval změnu trestní politiky. Jeden respondent vyjádřil nekonstruktivní a rezignační postoj takto: "Přestat hledat už konečně zaměstnání a smířit se s tím, že musím krást a loupit."

Na stejnou otázku odpovědělo 9 žen (některé uváděly více návrhů), z toho 7 z nich navrhovalo explicitně, nebo implicitně změnu zákonů, 6 by spoléhalo na jednání se zaměstnavateli. Jedna žena by navrhovala systematickou změnu politiky zaměstnávání osob se záznamem v RT, která by spočívala v tom, že zaměstnavatelem těchto osob by byl státní subjekt na dobu určitou a během ní by se sháněla práce pro tyto osoby na otevřeném pracovním trhu.

Závěry

1. Bezmála polovina respondentů (z N = 107) má negativní zkušenost, spočívající v odmítnutí na trhu práce z důvodu jejich odsouzení. Osmdesát procent z nich má tuto zkušenost opakovanou.

2. Z hlediska emočního doprovodu odsouzení při odmítnutí na trhu práce pociťují a prožívají zejména vztek a „nespravedlnost z druhého trestání“.

3. Prakticky polovina (48,6 %, z N = 74) zaměstnavatelů, se kterými odsouzení přišli do styku, zdůvodňuje jejich odmítnutí jenom tím, že nema-

jí čistý rejstřík trestů. Přitom se na druh spáchané trestné činnosti vůbec nezeptá 58,1 % zaměstnavatelů z N = 86. Tato zjištění korespondují s naší zkušeností, že zaměstnavatelé nepostupují v souladu s § 12 odstavce 2 zákona o zaměstnanosti a řádně neodůvodňují potřebnost doložení RT k danému pracovnímu postu.

4. Z šetření lze konstatovat pozitivní zjištění, že skoro ¾ respondentů (72,8 % z N = 103) ví, že zaměstnavatelé nemají nárok u všech druhů prací požadovat výpis z RT.

5. Až 83 % respondentů (z N = 106) neví, jak se bránit proti nezákonnému a nepřiměřenému požadavku zaměstnavatelů na doložení RT u pracovních pozic, kde to zákon nepožaduje.

6. Prakticky sedmdesát procent respondentů (69,4 % z N = 98) považuje nepřiměřený požadavek zaměstnavatelů na dokládání výpisu z RT za diskriminační.

7. Až 55,4 % (z N = 92) respondentů uvádí, že po opakovaném odmítnutí ze strany zaměstnavatele ztrácí chuť si dále práci hledat. Navíc až 61,3 % (z N = 106) respondentů připouští, že skutečnost, že mají těžkosti při vstupu na trh práce, je ohrožuje pácháním další trestní činnosti. Toto zjištění je velice alarmující a koresponduje s mírou recidivy u odsouzených v ČR.

Výše uvedené závěry jednoznačně potvrzují nutnost přijmout zásadní systémová opatření, včetně legislativních, při zaměstnávání odsouzených osob.

fond
pro NNO

NROS

nadace
partnerství

ISLAND
LICHTENŠTEIN
NORSKO
eea
grants

Podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejska a Norska v rámci EHP fondů.
www.fondnno.cz a www.eeagrants.cz.

Ječná 548/7
120 00 Praha 2
Tel.: +420 605 064 665
E-mail:
ladislav.zamboj@poradna-prava.cz

RNDr. Mgr. Ladislav Zamboj
Psycholog, sociální pracovník

MOZAIKA chce informovat o práci s vězni

Jaroslav Polák
ředitel Centra Mozaika

Centrum Mozaika si klade za cíl pomáhat veřejnosti a také vězňům a jejich příbuzným poskytováním relevantních informací o problematice vězeňství a věznění v České republice. Rádi bychom navázali dobré vztahy a spolupráci i se státními orgány, především s Vězeňskou službou ČR, Ministerstvem spravedlnosti ČR a soudy.

Smyslem naší činnosti není zasahovat do činnosti věznic nebo věznice a vězeňství kritizovat. Naopak bychom rádi pomohli formou poskytování relevantních informací odsouzeným a jejich blízkým o tom, jak se do vězení připravit, jak je co nejlépe přežít a jak se případně z vězení legálně dostat, co dál v životě dělat, aby se do vězení nevrátili.

Naše výchozí stanovisko je takové, že vězeňství v ČR a věznice po celé republice fungují v rámci svých možností tak, jak fungovat mohou a mají, že poskytují to, co ze zákona poskytovat mají, a že člověk je ve vězení proto, aby se změnil a již se do něj nevrátil, ne proto, aby se mu v něm

nějak zvlášť dobře a pohodlně žilo. Proto chceme veřejnosti a odsouzeným poskytnout pomoc především v informovanosti, kde vidíme hluboké mezery. Poprvé odsouzení nevědí, do čeho jdou a jak se připravit, ve výkonu trestu nevědí, jak si počínat, jak formulovat své žádosti, na koho se obrátit, při propuštění nevědí, jak se zařadit do civilního života. Recidivisté podle nás zase nevědí, jak se zaměřit pozitivním a tvořivějším směrem a jak se začlenit do civilní společnosti.

Centrum Mozaika funguje již od roku 2011 jako informační internetová televize: <http://www.mozaikatv.cz/>

Centrum Mozaika z.s.

(dosud jako webová televize Mozaika: www.mozaikatv.cz)
neziskové sdružení

Vysočanská 547/83, Praha 9, 190 00
(dosud jako o.s. IČ 22741411)
vezeni@mozaikatv.cz
www.ve-vezeni.webnode.cz
tel. : +420 739 708 966

formou občanského sdružení, to se začíná podle nového občanského zákoníku měnit na zapsaný spolek. Činnost zůstává stejná, jen se rozšiřuje o nakladatelství a práci s odsouzenými, propuštěnými a jejich rodinami: <http://ve-vezeni.webnode.cz/>

V časopise Ve vězení se chceme především věnovat podpoře literární, básnické a kreslířské tvořivosti odsouzených ve vězení a podporovat ji tím, že budeme jejich díla zveřejňovat a odměňovat (poštovními známkami, knihami, časopisy, telefonními kartami, potřebami pro psaní a kreslení a pod....)

Centrum Mozaika

S čím vám můžeme pomoci

- zcela konkrétně vám poradíme s přípravou do nástupu do vězení
- s nástupem a orientací v prvních dnech výkonu trestu
- s přehledem o tom, co a jak se ve vězení dělá, praktikuje, jak se o co žádá, co se smí a nesmí
- s komunikací s vaší rodinou, přáteli, zaměstnavateli (v rámci zákonných podmínek a možností)
- pomůžeme vám napsat žádosti o přemístění, přerušení trestu, podmíněné propuštění
- budeme za vás klást právníkům a státním úřadům a institucím dotazy, které máte
- pomůžeme vám i se stížnostmi na cokoli, co se vám ve výkonu trestu děje
- po propuštění vám v rámci možností pomůžeme i s hledáním práce, bydlení a budoucnosti
- pravidelně - jednou týdně - od nás dostanete mailem, nebo dopisem souhrn novinek, které se týkají vězeňství, soudnictví, práva apod.

Když chceš, tak můžeš!

Helena Morkesová

Společnost Abydos s.r.o. - odpovědná firma Karlovarského kraje roku 2014 - již osmnáct let oslovuje celé spektrum zájemců o práci. Podarilo se jí vybudovat pevný tým kmenových zaměstnanců, jejichž výkony stojí za úspěchem společnosti. Předmětem činnosti je opracování odlitků z litiny a barevných kovů, kdy jejich broušení zaměstnavatel neprezentuje jako snadnou práci, a finanční ohodnocení je tedy významně nad rámcem průměru hrubé mzdy kraje.

V rámci projektu Aby dospělost byla výzvou! nabízí Abydos zaměstnání také uchazečům i ve výkonu trestu odnětí svobody a po něm, kteří svoji dospělost neodstartovali úspěšně. Abydos spolupracuje s organizací Rubikon Centrum, účastní se Pohovorů nanečisto a jedná o možných kandidátech na pracovní pozice. Žádná inzerce zaměstnavatele informující o volné dělnické pracovní pozici nese požadavek výpisu z rejstříku trestů. Není požadován ani při osobním pohovoru. Překážkou také není základní vzdělání.

Dlouho očekávaná doba opuštění věznic je složitou životní situací. Je ztížena nejistým nebo žádným finančním zázemím, nedostupností informací a někdy i ztrátou rodiny, její podpory a absencí bydlení. Chybí porozumění a motivace. Již osobní pohovor zástupce personálního oddělení společnosti Abydos s uchazečem je prostorem, kde se začínají hledat možná řešení, která by proces resocializace usnadnila. S vědomím dlouhodobého procesu nápravy, která je cílem výkonu trestu, má Abydos nastavenou vůli pokračovat v práci sociálních pracovníků, psychologů, speciálních pedagogů, vychovatelů a lidem po výkonu trestu podat pomocnou ruku.

Vstřícným krokem je zajištění dopravy uchazečům (ze Sokolovska nebo z obcí v okolí Chebu dostatečně nepokrytých veřejnou dopravou) z a do zaměstnání. Již samotný jízdní řád dopravy je tak pevným a usnadňujícím vodítkem v dodržování rytmu pracovního týdne. Dále jsou při jednáních pro nové kolegy, které doprovází trestní minulost, důležité otázky možnosti bydlení. Po zdařeném a přesvědčivém pracovním začátku je možné zprostředkovat ubytování v nemovitostech, s kterými společnost disponuje. Zaměstnavatel také zapůjčí nováčkům pracovní oblečení do doby, než jim vznikne nárok na vlastní, se servisem praní a spravování, což ocení zejména muži žijící sami. Samozřejmým benefitem je možnost závodního stravování. Také bezplatné finanční poradenství je vítanou službou – pomoc při rozvržení příjmů jednotlivce tak, aby byly pokryty nutné výdaje, a doporučení, jak racionálně obhospodář měsíční příjem. S výkonem trestu souvisí

ztráta představy o reálných cenách, které za dobu výkonu trestu stouply (náklady na dopravu, stravu, bydlení, ošacení, kultura), mladí lidé takovou představu mnohdy nemají vůbec. Mzdu této skupiny zaměstnanců často postihnou exekuce, a proto také v této oblasti jsou seznámeni podrobně s povinnostmi, možnostmi a je posilováno jejich odhodlání se se závazky vyrovnat. Oblast exekuc je rozsáhlým blokem administrativní i finanční zátěže zaměstnavatele. Pro mnohé zaměstnavatele je to důvodem zaměstnance s exekucemi odmítnout. Abydos nejenže exekuce zpracovává, ale tam, kde je to možné, pomáhá i s přípravou návrhu na oddlužení pro soud.

Psychologická pomoc ze strany zaměstnavatele je prevencí před stavby existenční marnosti zadlužených a stojí za stabilitou některých členů týmu. Úspěšnost resocializace je závislá na sociálním pohodlí, které je celkem morální podpory, zajištěného bydlení a zaměstnání, prostřednictvím kterého lze stavu spokojenosti dosáhnout. Vůlí vedení společnosti rozvíjet své zaměstnance a jejich vlastní pílí lze dosáhnout postupného vypracování se na vedoucí pozice a bez ohledu na minulost být dobrým příkladem, že Když chceš, tak můžeš. (Dr. Olga Kupec, majitelka společnosti)

Firma Abydos za svou společenskou odpovědnost považuje také zaměstnávání odsouzených v průběhu výkonu trestu odnětí svobody a usiluje o rozšíření této oboustranně atraktivní možnosti spolupráce. Významu práce přisuzuje velké hodnoty - práci odsouzení získávají a udržují si pracovní dovednosti, které po propuštění na svobodu mohou nabídnout při hledání zaměstnání.

Práce krátí čas

Práce krátí dlouhou chvíli a zachovává pravidelný rytmus dne. Kontakt se světem za branami věznic silně motivuje k úspěchu v zaměstnání. S udržováním a rozvojem pracovních návyků se zachovává míra sebevědomí a sebedůvěry. Odsouzení mají představu o reálném životě, která jim v budoucnu usnadní orientaci na trhu práce. Práce jim pomáhá neztratit úctu k sobě samému. Výsledkem pozitivního přístupu, pravidelné

docházky a kvalitního výkonu může být příslib zaměstnání po propuštění na svobodu zaměstnavatele Abydos. Příslib je pak pro odsouzeného silným nástrojem, kterým lze podpořit žádost o prominutí části trestu.

Výzkum provedený společností Abydos mezi odsouzenými ve výkonu trestu ve Věznici Kynšperk nad Ohří potvrdil, že možnost zaměstnání v průběhu výkonu trestu má pro odsouzené zásadní význam. Možnost pracovat u externího zaměstnavatele je cílem, kterého se odsouzení aktivně účastí na brigádách, vzorným chováním nebo absolvováním rekvalifikačních kurzů snaží dosáhnout. Důvodem recidivy u 58 % dotazovaných bylo chybějící zaměstnání a s tím související nedostupnost finančních prostředků. Oporu při hledání zaměstnání očekávají mnozí u úřadu práce. Zkušenost zaměstnanců však ukazuje na neochotu a nezáměr instituce projevovaly směrem k této cílové skupině. Zástupci úřadu práce na snídani se zaměstnavateli a zástupci státní správy konané v Praze přímo vyjádřili podporu vzniku podobných organizací, jako je Rubikon Centrum, s úlohou vést tuto cílovou skupinu dostatek času a pozornosti. Společnost Abydos se pravidelně s nabídkou volných pracovních pozic prezentuje na tzv. kontaktních dnech na úřadu práce v Sokolově. Tendenci personálního oddělení je bližší spolupráce právě s uchazeči po výkonu trestu - formou přednášek, rozhovorů a možností hovořit se zaměstnanci, jejichž minulost je zatížena nezdarem, přiblížit a nabídnout zaměstnání jako zásadní řešení nové budoucnosti. Probační a mediační služba je další organizací, se kterou navázal zaměstnavatel jednání. Nabídka práce by rád poskytl prostřednictvím individuálního pohovoru, osobním přístupem a s ohledem na skutečnosti, jež ovlivňují rozhodování uchazeče.

„Je lepší rozsvítit byt jen malou svíčkou než proklínat temnotu.“

Vedení společnosti i personální oddělení si je vědomo, že jeho aktivity mohou pomoci jen zlomku odsouzených a být ukázkou toho, jak mohou společensky odpovědné firmy přispět k řešení této významné sociální problematiky. Cílem perspektivní společnosti Abydos je sdílet perspektivu se všemi, kteří ji hledají.

Eva Jurášková

Konference Křehké šance

Tomáš Kellner

Odborníci debatovali
nad tématy z oblasti vězeňství

V Praze se ve čtvrtek 26. listopadu setkala bezmála 40 odborníků zejména z řad Probační a mediační služby ČR, Vězeňské služby České republiky, státního i neziskového sektoru, aby si vyměnili své zkušenosti z podmíněného propuštění vězňů. Sešli se v rámci závěrečné konference Křehká šance, kterou v rámci stejnojmenného projektu uspořádala Probační a mediační služba (PMS).

„Velice si ceníme úzké spolupráce s vězeňskou službou v oblasti podmíněného propuštění, kdy společně uvádíme do praxe komise pro podmíněné propuštění, jejichž cílem je, aby na svobodu byli propouštěni ti, kteří jsou připraveni na pobyt mimo věznici, a aby dále trestnou činnost nepáchali,“ zmínila na úvod konference Andrea Matoušková, pověřená vedením probační a mediační služby. Během konference vystoupilo 11 řečníků, kteří se podělili o své zkušenosti z procesu podmíněného propuštění a práce s vězni a oběťmi trestných činů. Svůj příspěvek tak prezentoval i koordinátor Vězeňské služby ČR Aleš Bláha, který účastníky seznámil mj. i s pozitivním přístupem vězňů ke komisím pro podmíněné propuštění. Právě pohled a sebereflexi vězňů prezentoval účastníkům i vězeňský kaplan Blažej Pelán. „Snažíme se na vězně působit tak, aby hříšník přestal

hřešit, převzal odpovědnost za to, co spáchal, a začal pomáhat těm, kterým ublížil,“ uvedl Pelán. Svůj úhel pohledu poskytla i asistentka oběti z probační a mediační služby Ludmila Marková, která hovořila o důležitosti postavení a hlasu oběti v celém procesu podmíněného propuštění. Součástí konference bylo i promítání filmového dokumentu mapujícího proces podmíněného propuštění v českém prostředí a činnost komise. Široké spektrum účastníků i přednášejících poukázalo na to, že pro tuto práci je důležitá úzká mezioborová spolupráce. „Vězeňská služba velmi pozitivně vnímá aktivity na poli podmíněného propuštění a v této činnosti za spolupráce probační a mediační služby a dalších aktérů bude i nadále pokračovat“, uvedl, náměstek generálního ředitele Vězeňské služby ČR Pavel Horák.

Cílem projektu Křehká šance je umožnit odsouzeným ve věznici, kteří prokázali svoji připravenost na předčasné propuštění, časnější návrat na svobodu za snížení rizika dalšího páchání trestné činnosti. V rámci projektu fungují v 9 věznicích tzv. Komise pro podmíněné propuštění, které mají tuto připravenost posoudit a dodat soudci a státnímu zástupci co nejkomplexnější informace pro rozhodnutí o možném propuštění. Projekt je spolufinancován z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu ČR.

Stigmatizace manželek mužů ve výkonu trestu

Problematika odsouzení a uvěznění je vždy úzce propojena se širokým spektrem negativních projevů chování jednotlivců, které jsou přítomny v každém společenském systému. Mezi konkrétní projevy takového chování patří zejména kriminalita v podobě páchání trestných činů, které ohrožují základní hodnoty společnosti, ale i práva a svobody jednotlivců. Každá společnost si proto vyvinula ochranný systém sankcí, jehož součástí je i trest odnětí svobody. Trest odnětí svobody je často právním následkem delikventního jednání a je v právní teorii i soudní praxi považován za nejprísnejší druh trestu, neboť se předpokládá, že svoboda je pro člověka to nejvzácnější, co v životě má.

Každým dnem přibývají v českých věznicích další a další delikventi, kteří si budou odpykávat v různé podobě i délce svůj zasloužený trest. Málokdo si však uvědomuje, že za branami věznic zůstávají jejich rodiny, partnerky a děti, pro něž má uvěznění člena rodiny nepředstavitelné důsledky. Tento trest tudíž nepostihuje pouze odsouzeného, ale i jeho blízké, způsobuje trauma, které doléhá na všechny, kteří jsou v příbuzenském, přátelském či v jakémkoliv jiném vztahu spjatí s osobou ve výkonu trestu odnětí svobody. Zejména primární rodina uvězněného, která je často emocionálně, vztahově, ale i finančně závislá na odsouzeném, se uvězněním svého člena dostává pod velký společenský tlak. Je to situace, která všem obrátí život naruby a na kterou se nelze žádným způsobem připravit.

Obecně je problematika vězeňství, výkonu trestu odnětí svobody, psychického dopadu trestu nejen na odsouzeného, ale na jeho blízké a hlavně následná stigmatizace členů rodiny a příbuzenstva v naší společnosti málo diskutovaná, panuje zde mnoho mýtů a polopравd a veřejnost tak nemá možnost z důvodu nedostatku pravdivých informací vnímat toto téma zcela realisticky. Také výzkum této problematiky se nejčastěji odvíjí na základě stejného scénáře, a to rozklíčování negativního dopadu

trestu na odsouzeného a jeho možnost úspěšného začlenění se zpět do běžného života. Pokud se některá výzkumná šetření zabývají otázkou nepříznivého dopadu výkonu trestu na příbuzné, tak jsou téměř vždy zaměřena na primární rodinu a děti odsouzeného, problematikou partnerů či manželek odsouzených se tato šetření téměř nikdy nezabývají. Výzkum ve vztahu k manželkám a partnerkám uvězněných v tomto směru tudíž výrazně a dlouhodobě stagnuje. Co se týká odborné literatury, tak v této oblasti existuje pouhé minimum specializované literatury jak v české verzi, tak i v cizojazyčné, která by dané téma poněkud více osvětlila. A to i přesto, že počet odsouzených neustále roste a s nimi přibývá i počet těch, kteří byt mimo věznici, musí společně s nimi tuto situaci sdílet. Zde je nutné zdůraznit, že zásadní rozdíl mezi vlastní, původní rodinou uvězněného a manželkami a partnerkami je ten, že tyto ženy nejsou s dotyčným spojeny pokrevně, ale samy se rozhodly pro společný život s ním. Z toho pak plyne rozšířené veřejné povědomí, že ženy odsouzených jsou vnímány jako vinné ze spojení s delikventem a často jsou i obviňovány ze selhání a slabé opory svému partnerovi.

Začátky jsou nejtěžší

Za nejobtížnější považují manželky a partnerky odsouzených začátek uvěznění, který nevyhnutelně souvisí s převzetím nových rolí v domácnosti - role jediného rodiče, převzetí role „vedoucího“ rodiny. Celkově musí projít třemi náročnými fázemi období uvěznění:

- vyrovnání se se skutečností - člen rodiny je ve vězení - fakt, který je neměnný,
- udržování kontaktu s uvězněným
- psychicky, finančně a časově velmi náročné a vyčerpávající,
- přežívání trestu - obnovování vztahů, důsledky uvěznění, citová ambivalence

Z výpovědí manželek a partnerek odsouzených vyplývá, že nejsilnější dopady uvěznění jsou ty emoční. Patří mezi ně problémy s vyjádřením pocitů, tíže z odloučení a osamocení, nemožnost prožívat v životě radost a spokojenost. Chybí jim podpora okolí, neboť jsou často obviňovány ze spojení s kriminálním, musí snášet pohrdání okolím, nést hanbu spolu s odsouzeným partnerem. Manželky a partnerky zažívají také sekundární prizonizaci - sociální marginalizaci, pokles finančních zdrojů a další represe, a to i přesto, že se samy ničeho nedopustily, ale udržují kontakt s vězeňským zařízením a odsouzeným jedincem. Uvěznění manžela představuje pro manželku mimo jiné

„krizi rodiny rozdělením“, neboť se na určitou dobu vytrácí kontinuita manželského fungování. Z průběžných zjištění vyplývá, že negativní dopad uvěznění na manželky a partnerky odsouzených je daleko výraznější, než na členy původní rodiny (matka, otec, příímí příbuzní) neboť veřejnost vnímá přímé příbuzné jako zranitelnější než manželky a partnerky, které mohou ze vztahu odejít.

Pocity manželek a partnerek uvězněných jsou téměř vždy totožné, představují pocity viny, hněvu, popírání či vytěsnění skutečnosti, smutku, osamělosti, až depresí, následně zdravotních problémů plynoucích z jejich špatného psychického stavu. Dalšími projevy jsou problémy v citové oblasti, v mezilidských vztazích, stres z dlouhodobého odloučení, finanční problémy, návštěvy v nevládním vězeňském prostředí, děti vyrůstající bez otcovy přítomnosti, sociální stigma. Ženy, které nesou odpovědnost za výchovu dětí samy, na nichž závisí chod celé domácnosti a jež musí zvládnout každodenní pracovní povinnosti, vykazují nejvyšší míru stresu ze všech zúčastněných. S podobnými problémy se potýkají také děti odsouzených, u kterých bývají zaznamenány časté změny v chování, v psychickém prožívání, neshody v dětském kolektivu, problémy s autoritami ve škole a výrazná citová rozkolísanost.

Rozhodne-li se manželka či partnerka ve vztahu s odsouzeným nadále zůstat, závisí vždy na mnoha okolnostech. Zejména na kvalitě vztahu před uvězněním i během výkonu trestu, na délce trestu, a tom, zda má s partnerem děti, a na dalších faktorech, které partnerskému vztahu ke stabilitě napomáhají. Největší pravděpodobnost udržení si vztahu s manželkou či partnerkou po dobu uvěznění mají prvotrestaní nebo odsouzení za méně

závažné delikty, kteří pobývají ve výkonu trestu kratší dobu. Manželky a partnerky uvádějí, že k posílení vzájemné vazby s odsouzeným partnerem jim nejvíce pomáhají návštěvy ve věznicích, telefonická spojení a psaní dopisů. Často s partnery zůstanou ve spojení i přesto, že uznávají partnerovu vinu za čin, za který byl uvězněn, ale věří v jeho nápravu. Uvádějí také ale důvody, které jim nejvíce komplikují realizaci návštěv ve věznicích, např. věznice je umístěna na vzdáleném či odlehklém místě, což činí problémy s dopravou, omezená délka návštěvního času nekomunikuje s časem vynaloženým na cestu do věznice, dohled vězeňské služby během návštěv způsobuje neosobní chování mezi partnery, s čímž souvisí i omezený fyzický kontakt mezi nimi. Záleží tedy na vnitřní síle těchto žen, zda překážky a těžkosti spojené s odloučením, osamělostí a nezáviděníhodným postavením ve společnosti zvládnou a jejich vztah s odsouzenými muži bude moci fungovat během výkonu trestu odsouzení, ale i po jeho propuštění na svobodu. Největší podporou jim v tomto často nespravedlivém boji bývají nejčastěji příbuzní, víra a modlitba. Z daného textu jasně vyplývá, že otázka podpory manželkám a partnerkám mužů odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody u nás není nikterak aktuální a zůstává již delší

Zámek nebo věznice?

Vazební věznice Praha-Pankrác
uspořádala v roce 2015
celkem 147 exkurzí

Jiří Dolejší

Jako každoročně i v roce 2015 se Vazební věznice Praha-Pankrác setkala s obrovským zájmem mládeže o prohlídky a exkurze. V prvním pololetí roku 2015 věznice uspořádala 98 exkurzí a po „slabších“ letních měsících turistická sezóna od září opět pokračovala desítkami dalších návštěv. Prohlídky památníku a areálu vazební věznice se uskutečnily převážně pro střední a vysoké školy, studenty specializovaných institucí a organizace zabývající se oblastí justice a vzděláváním.

Vzhledem k nově otevřenému oddělení se zmírněným režimem na oddělení výkonu vazby v roce 2013 a oddělení pro odsouzené muže v typu věznice s dozorem v roce 2015, objekt č. 17 s kapacitou až 130 míst, se zájem o exkurze stále stupňuje. Instituce, popřípadě jednotlivci poptávají nejen návštěvy pankráckého památníku, kde je představena historie českého vězeňství, ale více než 80% žadatelů chce současně navštívit oddělení výkonu vazby a trestu, pracoviště odsouzených a další prostory v areálu vazební věznice. Každý rok od dubna do konce června je věznice žádostmi zavalena a to samé se opakuje v době od září do vánoc. Často se přitom stává, že pokud je někomu exkurze odepřena, pokouší se získat povolení k návštěvě intervencí u jiné instituce. Exkurze a prohlídky přitom komplikují provoz věznice a významnou měrou zatěžují

příslušníky vězeňské služby a civilní zaměstnance, a to nad rámec jejich zákonných povinností... Proč ale vlastně pankrácká věznice tyto každodenní návštěvy mládeže i veřejnosti umožňuje?

Tím důvodem je osvěta a kriminální prevence. Prohlídky a přednášky v pankrácké věznici, stejně jako v dalších věznicích a vazebních věznicích, mladým lidem otvírají možnost autentického zážitku a pochopení toho, kam může vést nezákonné chování. V případě památníku českého vězeňství v Praze na Pankráci a zejména tzv. pankrácké sekýrárny je to ale také poznání významné součásti národních dějin a návštěva místa, které svou mrazivou autenticitou, dokáže o historii říci více než hodiny dějepisu ve školní třídě.

Skupinky studentů a delegací navštěvují věznici a památník někdy i dvakrát denně. Všechny návštěvy

znamenají bezpečnostní rizika, komplikují situaci na pěší bráně, která je už tak velmi přetížená. Pokud pomínu oficiální delegace, studenty vybraných fakult a zahraniční návštěvníky, je scénář standardních školních exkurzí více méně stejný. Začíná úsměvy účastníků, které po pár chvilích na nástupním oddělení výkonu vazby mizí. Někteří ztichnou, ptají se, jiní nereagují, některé dívky i omdlévají. Nejnesmělejší až zakřiknutí bývají studenti ze sociálních oborů. Studenti právnických fakult jsou většinou sebevědomí a otevření. Posluchači bezpečnostních studií se o problematiku zajímají a za studenty pedagogických škol často vznášejí dotazy paní učitelky. I když jsou studenti rozdílní a přicházejí s odlišnými cíli, všichni si z návštěvy odnášejí nové vědomosti a pohledy, podpořené zážitky z prohlídky věznice. Podle kladných ohlasů ze strany vedení škol se ukazuje, že deset přednášek ve škole o kriminalitě a její prevenci nenahradí dvouhodinovou návštěvu věznice, která je spojena s emocemi a příběhy konkrétních lidí.

Zajímavá byla zkušenost se specifickou skupinou mladých lidí z výchovného ústavu Střílky, pro které má, dle vyjádření ředitele uvedené instituce, exkurze ve věznici až existenční smysl. V prosinci roku 2015 chlapci z ústavu po vstupu do věznice nejdříve při výkladu o historii v pankráckém památníku, až na výjimky, nedávali pozor. Vychovatelka musela neustále napomínat nezbedníky, což samozřejmě narušovalo výklad. Závěrem prohlídky v památníku je návštěva zmíněné sekýrárny, kde bylo za okupace popraveno mezi léty 1943 - 1945 gilotinou více než tisíc lidí. V těchto prostorách většinou zpozorní i ti nejvíce znučení hoši a začínají se zajímat o gilotinu a historii, aniž by je pedagogický doprovod musel neustále usměřňovat. Dříve mlčenlivá a s nezájmem postávající skupinka mladíků najednou začne klást dotazy a chvílemi nastává i překvapivé ticho.

Pokračujeme dále do věznice. Po uzavření prvních katrů si s údivem prohlíží chodbu plnou cel, kde by mohli být vězňeni i oni sami. V rozhovoru o drogách a možných následcích se z tísnivého pocitu uvnitř cely z poslední řady ozývá: já snad přestanu hulit. Při návštěvě cely, po hlasitém zabouchnutí dveří na oddělení výkonu trestu již s rozpačitým úsměvem chlapec Marek dodal, že se jeho pohled na vězení okamžitě změnil. „Je to depresivní, všude mříže, hluk, nikam nemůžete, husté zamřížování oken, smrad, mám pocit, že snad ani sluneční paprsky neprojdou skrz. Tady bych nechtěl být ani minutu, práce tady musí být hrozná, budu si to pamatovat asi dlouho.“ A to mě před touto exkurzí ředitel ústavu varoval, že jejich chovanci jsou tak otrlí, že s nimi nic nehne.

Jan Sochůrek

III. penologické dny ve znamení závislostí na léčivech

Zneužívání léčiv s psychotropními účinky patří k evergreenům vězeňské drogové scény. Nutno dodat, že to též platí i o jejich roli v celé společnosti. I to byl jeden z důvodů, proč Akademie Vězeňské služby ČR zvolila tuto problematiku jako téma III. penologických dnů, které uspořádala ve svých prostorách ve Stráži pod Ralskem ve dnech 15. a 16. září 2015 s podtitulem: Drogy v penitenciární praxi - Alkohol, inhalační drogy a zneužívání léčiv v penitenciárních souvislostech – opomíjené závislosti z pohledu adiktologie?

Po dvou předcházejících tématech z let 2013, kdy se z obecného pohledu projednávala problematika zneužívání návykových látek v souvislostech penitenciární praxe, a 2014, kdy tématem konference byly návykové a impulzivní poruchy, se tak uzavřel pomyslný kruh témat aktuální vězeňské toxikomanické scény. O naléhavosti letošního tématu svědčí následující skutečnosti:

Jednání konference se zúčastnili významní představitelé bezpečnostních složek v čele s bývalým generálním ředitelem VS ČR PhDr. Pavlem Ondráškem a tehdejšími řediteli GIBS Ivanem Bílkem. Akademickou obec reprezentovali zejména děkan Fakulty bezpečnostně právní Policejní akademie ČR plk. doc. JUDr. David Zámek, Ph.D., proděkan pro vědu a výzkum téže fakulty doc. PhDr. Vratislava Černíková, CSc., vedoucí katedry kriminologie uvedené fakulty plk. PhDr. JUDr. Jana Firstová, Ph.D. Dále byli přítomni i akademičtí pracovníci z dalších univerzit i penitenciární odborníci – lékaři, psychologové, speciální pedagogové, vychovatelé a další z organizačních jednotek VS ČR. Kapacita jednacího sálu byla zcela naplněna a pořadatelé museli již několik týdnů před konáním konference zastavit příjem přihlášek a od-

mítnout tak mnoho dalších zájemců jak z vězeňství, tak civilních organizací.

Pro letošní ročník konference se podařilo zajistit přední odborníky na danou tematiku. Hlavních referátů se ujala prim. MUDr. Veronika Kotková z Resocializačního a psychoterapeutického oddělení K 20 a Detoxu K 20 a Psychiatrické nemocnice Kosmonosy, dále prim. MUDr. Marian Koranda z Dětského a dorostového detoxikačního centra Nemocnice Milosrdných sester sv. Karla Boromejského v Praze, MUDr. Ivan Platz z Cesty Řevnice – odd. s výchovně léčebným režimem pro mládež ohroženou drogovou závislostí (detašovaného pracoviště DÚM a SVP v Hodkovičkách) a PhDr. Mgr. Miroslav Tamchyna, Ph.D. – psycholog z Věznice Všechny. Po úvodním slovu plk. Ing. Františka Vlacha, pověřeného zastupováním ředitele AVS ČR, se slova ujala primářka MUDr. Veronika Kotková, která vystoupila s příspěvkem Naše malá štěstíčka, kouzelné pilulky aneb společensky tolerované závislosti. Účastníci konference záhy pochopili, že příspěvek nesměruje jen k problematice zneužívání léčiv vězněnou kriminální populací, ale i k mnoha lidem z majoritní společnosti. Odhaduje se, že každý den přijde do ordinace

každého praktického lékaře pacient, který je zřejmě závislý na lécích, a jeden další pacient je ohrožený. Pro mnohé lidi může být překvapivé, že závislími na lécích je dvakrát více žen než mužů. MUDr. Kotková se dále zabývala popisem jednotlivých návykových skupin léčiv, jejich účinky, vedlejšími účinky, drogovým apealem i odvykacími syndromy. Na konci svého příspěvku se zamyslela na tím, jak ne právě příznivou situaci nadužívání léčiv řešit.

V následné diskusi se účastníci konference zajímali o vliv reklamy na zneužívání léčiv i možnosti omezení preskripce. Pro mnohé bylo překvapení, že ani tak běžně volně prodávané léky jako panadol či paralen a další nejsou tak nevinné, jak jsou představovány. Doktorka Kotková mimo jiné uvedla, že zhruba 3-5% dospělých občanů má problémy s užíváním léků, často s psychotropními účinky. Prevalence stoupá zejména po 40. roku života, od 60. roku života představuje zneužívání psychotropních léků na předpis velmi rozšířený problém.

Dalším přednášejícím byl MUDr. Ivan Platz. Podobně jako u předcházející přednášející se i jeho přednáška na téma Možnosti terapeutické práce s dospívajícími uživateli drog setkala s velkým a mimořádným ohlasem.

MUDr. Platz nejprve představil zajímavé schéma příčin vzniku a rozvoje závislosti a zároveň upozornil, že prognóza úspěšné léčby u dospělých a dospívajících je jiná. Terapii, kterou sám uplatňuje, představil ve třech krocích: nejprve se s uživatelem drog vrací do jeho dětství, aby po dvou až třech týdnech přešel do středního úseku – kdo a co jsem teď, a ve třetí fázi do velmi blízké budoucnosti (večer, zítra, v pátek apod.). Pokud jde o zkušenosti MUDr. Platze z jeho současné praxe s mladistvými zneužiteli drog, pak účastníky například zaujalo to, že 83% dívek, které zneužívají drogy, bere pervitin. Opiáty se vyskytují u této skupiny spíše výjimečně, na druhé straně stoupá zneužívání alkoholu u mládeže. Z penitenciárního hlediska zacházení s drogově závislými ženami je další zjištění, a to, že většina adolescentních děvčat získává prostředky na drogy prostitucí. Proto mají horší zkušenost s drogou než chlapci.

Dalším vystupujícím byl Lukáš Dirga z Filosofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Zabýval se problematikou sociologických výzkumů v penitenciárních podmínkách. Jeho příspěvek byl cenný zejména metodologicky, protože řada penologických výzkumů nese právě metodologické nedostatky. Lukáš Dirga také vnesl do jednání konference důležitý prvek pohledu zvenku, a i proto po jeho příspěvku následovala bohatá a místy až vášnivá diskuse.

Bývalý ředitel Generální inspekce bezpečnostní sborů Ivan Bílek poukázal ve svém příspěvku na problematiku trestné činnosti příslušníků a zaměstnanců VS ČR na úseku alkoholové a nealkoholové toxikomanie. I když většina případů, které GIBS v tomto směru řešila, byla z oblasti dopravy, nelze opomenout ani výrazné tlaky vězňů na získání drog. Tyto tlaky se nevyhýbají ani vězeňskému personálu.

Psycholog Věznice Všechny PhDr. Mgr. Miroslav Tamchyna, Ph.D. hovořil na téma deprivace osobnosti. Tento neoprávněně zapomenutý pojem zasadil M. Tamchyna právě do oblasti rozvoje kriminálního jednání. Neobyčejně zdařilým způsobem poukázal i na vývoj kriminální scény z juvenilní populace. Vyšel přitom z dat zkoumání osobností mladistvých kriminálních pachatelů za posledních 30 let, tedy za dobu, po které tyto kohorty zkoumal.

Speciální pedagog z Věznice Stráž pod Ralskem Josef Váňo a Aleš Vaněk z o.s. Laxus Mladá Boleslav se ve společném příspěvku zabývali prevencí zneužívání návykových látek ve Věznici Stráž pod Ralskem i následnou péčí o vězně s drogovou anamnézou, kteří byli propuštěni na svobodu.

Konec prvního jednacího dne byl ve znamení besedy přítomných s bývalým generálním ředitelem VS ČR

Pavlem Ondráškem. Byla diskutována mnohá témata aktuálních problémů penitenciární praxe, ke kterým se generál Ondrášek velmi otevřeně a věcně vyjádřil.

Druhý jednací den konference byl zahájen vystoupením prim. MUDr. Mariana Korandy z Dětského a dorostového detoxikačního centra Nemocnice Milosrdných sester sv. Karla Boromejského v Praze.

Primář Koranda uvedl, že 95 procent toxikomanů začíná svoji drogovou kariéru před 18. rokem věku. Jako jednu z příčin vidí vysoký stupeň tolerance společnosti k mnohým marginálním skupinám a jevům, včetně jevů sociálně deviantních, tedy i drogám. Dále se zabýval pohledem adolescenta na dnešní svět a konstatoval, že přibývá dětí z prostředí undergroundu a v podstatě nám roste druhá generace uživatelů drog, jejichž rodiče sami drogy užívali nebo užívají, nemají své děti rádi nebo absentují.

Juvenilní toxikomanickou populaci lze rozdělit na děti (do 14 let), mladší adolescenty (15-16 let) a starší adolescenty (16-18 let). U starších adolescentů se často jedná o pseudoseparaci, droga je pro adolescenta symbolem sabotování dospělosti – ukázu jim, že mě neuhlídají. Proto může být závislost dítěte i nemocí rodiny. Ukazuje se totiž, že málokdy je droga primární záležitostí. Dále se zabýval rozpory adolescence, komorbidity závislosti, rolí rodin dětských a mladistvých uživatelů drog. Upozornil například na nutnost odlišit poruchu chování od akcentované puberty.

Posledním příspěvkem konference byl příspěvek učitele Akademie VS ČR PhDr. Jana Sochůrka, Ph.D., ve kterém se zabýval historií toxikomanické scény v Československu včetně historického exkurzu zneužívání drog ve vězení.

PhDr. Miluše Urbanová, CSc.

(13.6.1939 – 20.10.2015)

byla a navždy zůstane jednou z předních představitelk české forenzní, zejména penitenciární psychologie a penologie. Je autorkou mnoha odborných publikací a dalších vědeckých prací, řešitelkou nebo spoluřešitelkou řady vědeckých výzkumů a studií.

Její odborná životní dráha začala v roce 1961, kdy ukončila studium psychologie na Karlově univerzitě v Praze. Zvláště ji zaujala témata ze sociální psychologie, která se týkala role psychologie v oblasti sociální patologie. Po krátkém angažmá v Dětském diagnostickém ústavu v Praze-Krči nastoupila po mateřské dovolené jako psychologka do tehdejšího Nápravně výchovného ústavu v Praze na Pankráci a od 1. ledna 1968 do právě založeného Výzkumného ústavu penologického. Zde se podílela na konstituování moderní české penologie a zejména penitenciární psychologie. Se svými kolegy z Výzkumného ústavu penologického a jeho spolupracovníky byla průkopnicí moderních specializovaných forem zacházení s vězni. Celý svůj odborný život tak spojila s forenzně psychologickými a penitenciárními disciplínami.

Významně se podílela na vzdělávacích aktivitách VÚPen, jako byly specializované semináře, výcviky a další odborné akce pro pracovníky vězeňství. Byla to Miluše Urbanová, Jiří Čepelák a další, kdo často se značnou dávkou osobní statečnosti obhajovali odbornou činnost s odsouzenými proti přežívajícím názorům, jejichž nositelé viděli ve vězních pouze levnou pracovní sílu.

V 1. polovině 70. let zejména díky Jiřímu Čepelákovi a Miluši Urbanové začala být penitenciární psychologie jako výběrová přednáška vyučována na katedrách psychologie na Karlově univerzitě v Praze, Palackého univerzitě v Olomouci a tehdejší Univerzitě J. E. Purkyně (dnes Masarykově univerzitě) v Brně. To přivedlo k penitenciární problematice řadu studentů, kteří při zpracovávání svých diplomových prací spolupracovali na výzkumných úkolech VÚPen. Mnozí se později stali pracovníky vězeňství. Významnou stopu zanechala Miluše Urbanová i na katedře psychologie FF UK v Praze, kde nejen vyučovala penitenciární psychologii, ale vedla i řadu diplomových a dizertačních prací.

Pro vězeňskou službu až do nedávné doby pořádala velmi vyhledávané kurzy sociálně psychologického výcviku a velkou odezvu mělo i její vystoupení na konferenci ke 100. výročí narození Jiřího Čepeláka, která byla v květnu 2015 v Akademii VS ve Stráži pod Ralskem. Mnozí z nás netušili, že Milu, jak jí všichni znali a jak ji říkali, vidíme naposled.

Miluše Urbanová byla milující matkou dcery a syna a vlídnou a moudrou babičkou šesti vnoučat.

Všichni, kdo ji znali, obdivovali nejen její vitalitu a skromnost, ale i velký rozhled, znalosti, životní zkušenosti, velkorysost, přejícnost a ochotu pomoci.

Její úmrtí je velkou ztrátou pro českou penologii, penitenciární psychologii a všechny, kdo jsme měli tu čest se s ní osobně poznat a setkávat.

Čest její památce
PhDr. Jan Sochůrek, Ph.D.
Akademie Vězeňské služby ČR

Veřejný ochránce práv a věznic

Milan Svoboda

Ve svém krátkém textu se pokusím přiblížit činnost veřejného ochránce práv ve vztahu k Vězeňské službě ČR, jak a proč ochránce zasahuje do činnosti věznic, o co ochránce v minulosti usiloval a co lze vnímat jako výzvu do budoucna. Budu-li v textu používat slovo věznice, vždy mám na mysli vazební věznice, věznice i ústavy pro výkon zabezpečovací detence. Obdobně v případě vězňených osob. Působnost veřejného ochránce práv se ve vztahu k Vězeňské službě ČR realizuje dvojím způsobem.

Předně má ochránce za úkol již od svého vzniku v roce 2000 působit k ochraně osob před jednáním úřadů a dalších institucí uvedených v zákoně o veřejném ochránci práv (349/1999 Sb.), pokud je toto jednání v rozporu s právem, neodpovídá principům demokratického právního státu a dobré správy, jakož i před jejich nečinností, a tím přispívá k ochraně základních práv a svobod. Ve výčtu úřadů a institucí, na které se vztahuje tato původní působnost ochránce, je i Vězeňská služba ČR. V rámci této působnosti se ochránce ve vztahu k věznicím zabývá především individuálními podněty vězňených osob. Těch ochránce pro představu čtenáře obdrží ročně zhruba 300 (z celkového počtu více než 8000 podnětů). V roce 2014 činily podněty vězňených osob 3 % nápadů individuálních podnětů. Nejčastějšími oblastmi, kam stížnosti vězňených osob směřují, jsou přemístění do jiné věznice, zdravotní péče a kázeňské řízení. Pokud to případ vyžaduje, je možné provést tzv. místní šetření ve věznici. Zaměstnanci Kanceláře veřejného ochránce práv se při šetření řediteli věznice prokazují pověřením veřejného ochránce práv a průkazy zaměstnance Kanceláře veřejného ochránce práv.

Druhá z působností ochránce ve vztahu k Vězeňské službě ČR souvisí s přijetím Opčního protokolu k Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (OPCAT). V té souvislosti vznikla České republice povinnost zřídit nezávislý orgán, který by vykonával systematické návštěvy v místech, kde se nacházejí osoby omezené na svobodě. Příčinou omezení na svobodě může být rozhodnutí orgánu veřejné moci, nebo je důsledkem závislosti na poskytnuté péči. Tímto nezávislým orgánem, tzv. národním preventivním mechanismem, se v roce 2006 stal veřejný ochránce práv (novelou zákona o veřejném ochránci práv). Smyslem systematických návštěv je podle zákona (§ 1 odst. 3 zákona č. 349/1999 Sb.) posílit ochranu těchto osob před mučením, krutým, nelidským, poni-

žujícím zacházením nebo trestáním a jiným špatným zacházením. Na den 1. 1. 2016 připadá desetileté výročí činnosti ochránce.

Při provádění systematických návštěv nebo místních šetření může ochránce a jím pověřený zaměstnanec vstupovat do všech míst v zařízení, nahlížet do veškeré dokumentace včetně zdravotnické, dotazovat se všech osob (jak zaměstnanců, tak vězňených osob) a rozhovory s nimi vést o samotě. Systematické návštěvy jsou prováděny bez předchozího upozornění, ředitel dotčené věznice je informován přímo na místě. Oproti tomu se místní šetření koná zpravidla po předchozím ohlášení.

Z vymezení je zřejmé, že předmětem systematických návštěv nejsou jen věznice, ale jakákoliv zařízení, kde se nacházejí osoby omezené na svobodě. V praxi si lze představit psychiatrické nemocnice, dětské domovy, výchovné ústavy, policejní cely, zařízení pro azylanty atd. Následující tabulka udává počet zařízení daného typu, ve kterých byla provedena systematická návštěva v období 1. 1. 2006 - 1. 11. 2015.

	VĚZNICE	POLICEJNÍ CELY	DĚTSKÁ ZAŘÍZENÍ	ZAŘÍZENÍ PRO ZAJIŠTĚNÍ CIZINCŮ	AZYLOVÁ ZAŘÍZENÍ	ZAŘÍZENÍ SOC. SLUŽEB	ZDRAV. ZAŘÍZENÍ	CELKEM
POČET	31	79	54	13	4	128	55	364

V roce 2015 ochránce provedl systematickou návštěvu ve 3 věznicích. V jedné další věznici byla provedena tzv. následná systematická návštěva k ověření, zda plnění doporučená ochráncem z předchozí návštěvy jsou plněna.

V současné době ochránce připravuje Souhrnnou zprávu z návštěv věznic, kde popíše obecné nedostatky, se kterými se setkal během aktuální série systematických návštěv (2014-2015).

Závěrem si dovoluji na několika příkladech stručně ukázat výsledky činnosti ochránce a následně představit oblasti, na které aktuálně zaměřuje svou pozornost.

Úspěchy

Ochránce prostřednictvím legislativního procesu prosadil výslovné zákonné zmocnění pro Vězeňskou službu ČR k provozování kamerových systémů ve věznicích (§ 21a zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky, s účinností od 1. 9. 2013) jako prvek prevence špatného zacházení, tedy ne ke sledování vězňených osob na celách/ložnicích.

Úsilí ochránce o zlepšení hygienických standardů ve věznicích vyvrcholilo novelou řádu výkonu trestu odnětí svobody (§ 21 odst. 2 vyhlášky č. 345/1999 Sb., s účinností od 1. 3. 2015), podle níž odsouzení ve výkonu trestu odnětí svobody mají právo osprchovat se v teplé vodě nejméně dvakrát týdně tak, jak to stanoví Evropská vězeňská pravidla. Ochránce podporuje redukci typů věznic a převedení pravomoci rozhodovat o zařazení odsouzeného do konkrétního oddělení věznice ze soudu na Vězeňskou službu ČR; legislativní návrh (změna trestního zákoníku a zákona o výkonu trestu) aktuálně čeká na první čtení v Poslanecké sněmovně (sněmovní tisk č. 588). Ochránce dlouhodobě doporučoval vytvoření spravedlivého a racionálního systému pro vyřizování žádostí odsouzených o přemístění do jiné věznice; prostřednictvím jednání s generálním ředitelstvím Vězeňské služby ČR se podařilo toto úsilí zhmotnit v novele NGR č. 42/2015 s účinností od 15. 10. 2015; podle nové úpravy, pokud bude odsouzenému zamítnuta žádost o přemístění do jiné věznice z kapacitních důvodů, bude automaticky zařazen do pořadníku žádostí o přemístění a v případě uvolnění kapacity v cílové věznici a jeho trvajícím zájmu bude přemístění realizováno

Výzvy

Ochránce usiluje o eliminování hromadného systému ubytování vězňených osob, který souvisí s přeplněností věznic a jejich zastaralou architekturou věznic; hromadné ubytování omezuje řádný dozor ze strany věznice nad odsouzenými a podporuje rozvoj tzv. druhého života v zařízení, což minimalizuje pozitivní efekt práce odborných zaměstnanců s vězňenými osobami. Ochránce usiluje o reformu zdravotní péče ve věznicích; zdravotní péče v podmínkách českých věznic se potýká s řadou problémů především v zajištění dostupné a kvalitní péče, což do jisté míry souvisí s nedostatkem lékařů motivo-

vaných k práci ve věznicích; aktuálně je nezbytné provést analýzu celkového pojetí vězeňského zdravotnictví; koncepčně jsou možné tři varianty: a) stávající varianta, tedy ponechání povinnosti poskytovat zdravotní služby Vězeňské službě ČR, se všemi souvisejícími problémy (dostupnost a kvalita péče, nedostatek vězeňských lékařů apod.), b) vytvoření organizační jednotky Ministerstva spravedlnosti (obdoba Zdravotnického zařízení Ministerstva vnitra) odpovědné za poskytování zdravotních služeb ve věznicích, c) přenesení odpovědnosti za zdravotní služby vězněným osobám na civilní zdravotnictví, což je směr, kterým se v minulých letech vydala řada evropských států a který je souladný s doporučeními CPT.

Ochránce podporuje zavedení postupné valorizace pracovních odměn odsouzených tak, aby se minimalizoval možný negativní dopad tohoto opatření na zaměstnanost odsouzených (snížení atraktivity pracovní síly odsouzených v případě skokového zvýšení odměn); vychází přitom z toho, že budou-li mít odsouzení možnost vyššího výdělků, současně s tím se zvýší jejich možnosti hrazení dluhů (náklady výkonu trestu, náhrada škody způsobené trestnou činností, vyživovací povinnosti, exekuce) a lze předpokládat v tomto smyslu snížení motivace páchat trestnou činnost po propuštění; pracovní odměny odsouzených se navzdory růstu cen i minimální mzdy v uplynulých letech nezvyšovaly od 1. 7. 2000.

Ochránce prosazuje ukončení praxe plošných důkladných osobních prohlídek; ty se v současné době provádějí v situacích, které vymezuje vnitřní předpis (NGŘ 23/2014), a to bez jakéhokoliv předchozího individuálního posouzení bezpečnostních rizik; tato praxe je v rozporu s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva.

Mgr. Milan Svoboda

svobodam@ochrance.cz

Autor je právníkem
Kanceláře veřejného ochránce práv

Bližší informace lze získat na
<http://www.ochrance.cz/ochrana-osob-omezenych-na-svobode/>

Veřejný ochránce práv
OMBUDSMAN

Dvacet let uniformy VS ČR

Josef Nejedlý

V současné době je mezi příslušníky nebo zaměstnanci Vězeňské služby ČR již jen málo těch, kteří si ještě vzpomenou, jak vlastně vypadal stejnokroj vzoru OLIVA (později i společenský vzor, tzv. PETROL); někteří pamětníci jej dokonce používali... A přitom v tomto stejnokroji sloužili od poloviny šedesátých let příslušníci několika generací ozbrojených bezpečnostních sborů republiky. Mezi nimi příslušníci tehdejší policie (SNB) či vězeňství (SNV). Pro ilustraci je na místě alespoň v krátkosti připomenout několik historických podrobností.

Příslušníci tehdejších nápravně výchovných ústavů (tak zněl tehdejší oficiální název vězeňských zařízení) znali tento stejnokroj od počátku druhé poloviny šedesátých let. V podstatě poslední novela původního předpisu je známa z roku 1988. Zde byly popsány všechny tehdy používané druhy stejnokrojů (vycházkový, služební, cvičební, pracovní a pro psovody). Zajímavá kapitola, která skončila v první polovině devadesátých let.

Ve vězeňství jako specifickém institutu státní moci existuje množství konkrétních oblastí, zajímavých i širší veřejnost. A jsme v podstatě na počátku další kapitoly ovlivňující službu příslušníků. Uniformovaní specialisté dohlížející na výkon vazby a výkon trestu odnětí svobody, ale mnozí další, kteří se více méně profesionálně zabývají např. problematikou výstrojních náležitostí tohoto bezpečnostního ozbrojeného sboru republiky, v přemíře pracovního zatížení pravděpodobně přehlédli, že je to již dvě desítky let, kdy s konečnou platností zmizel z českých věznic stejnokroj vzoru Oliva (ale také Petrol). Od roku 1995 je Oliva i Petrol již jen faktem, kterým se zabývají badatelé a historici.

Malé ohlédnutí

Na některé události pro mnoho běžných denních starostí skoro nevzpomeneme. A to přesto, že mnohdy zásadním způsobem změnily vnější pohled veřejnosti na vězeňství jako takové. Hovoříme-li o stejnokrojích – co se v současnosti i v odborných kruzích ví o jejich vzniku, změnách a

dalších podrobnostech. Jak jsme připomněli dříve, spatřily světlo světa již před dvěma desítkami let. Nejsou sice pro odbornou penitenciární nebo laickou veřejnost žádnou novinkou: elegantní modrá a šedá kombinace barvy i moderní střih stejnokrojů příslušníků a příslušnic Vězeňské služby ČR je celé dvě desetiletí skutečností, nad kterou se nikdo nepozastaví. Veřejnost se s nimi setká někdy u soudu, jindy, žel, při výkonu náročné služby na druhé straně mříží; někdo je zná pouze z televizní obrazovky. To je současnost. Avšak o historii vzniku stejnokrojů VS ČR nového vzoru veřejnost, a to ani ta odborná, příliš informovaná není. Připomeňme si, že prvotní předpis stanovil, jaké druhy stejnokrojů se budou ve VS ČR používat: stejnokroj služební, stejnokroj reprezentační, stejnokroj polní, stejnokroj pro psovody a stejnokroj pracovní. V této první, nyní již historické řadě se setkáváme s novými názvy, ale především s novým tvarem stejnokrojů.

Domovenka SNV ČSR pro reprezentanty Sboru

Stejnokroj služební SNV

Důvod navíc na tomto místě připomenout souvislosti zajímavého oborového výročí – kompetentními místy na ministerstvu spravedlnosti i na tehdejší Ředitelství SNV bylo totiž již počátkem roku 1992 s konečnou platností rozhodnuto, že používání stejnokrojů vzoru Oliva (s také Petrol) v českém vězeňství končí. Termín kompletního přestrojení všech příslušníků byl stanoven tak, že tato skutečně velmi náročná akce musí být dokončena nejpozději do roku 1995! (Na Slovensku se používal tento výstrojní vzor až do konce 90. let.) Stejnokroj českých vězeňských příslušníků (a příslušnic) si připomíná dvacet let existence. A co je potěšitelné, že v podstatě celou dobu přetrvává (s nepatrnými změnami) v původní podobě a tvaru dodnes.

Následující řádky by nás mohly přesvědčit, že i tato nepříliš známá stránka vězeňské historie za poznání a trvalé zaznamenání stojí. Čas nikdo nezastaví a pamětníci odcházejí. Mnohdy jediným kvalifikovaným pramenem informací zůstávají i v současnosti pouze značně zažloutlé listy archivních dokumentů nebo výstrojních předpisů. V tomto případě nejde o žádné velevýznamné výročí, ale za připomenutí určitě stojí. Je třeba tuto příležitost využít.

Přestrojování není výmyslem současnosti – v minulosti se provádělo několikrát: pro potřeby příslušníků Sboru vězeňské stráže byl vydán počátkem padesátých let, v první polovině roku 1951, výstrojní předpis, který měl platnost snad jen půl roku – od počátku roku 1952 vidíme vězeňské příslušníky ve stejnokrojích bezpečnosti. Potom přichází druhá polovina šedesátých let a všichni jsou zase v olivě. Ta se udržela až do let devadesátých...

Stejnokroje příslušníků Vězeňské služby České republiky používané v dnešní době mají za sebou již více než dvě desítky let své existence. Odpovídají ve své podstatě koncepčním moderním trendům vývoje odívaní konce 20. a počátku 21. století. Bez nadsázky lze stejnokroj označit za účelně pro praxi a služební potřeby vyvzorovaný vzor. Dále – což je samozřejmě zejména společensky nezanedbatelné – je také nesporně moderní a elegantní. Zvláště uvědomíme-li si že cesta k tomuto modernímu výstrojnímu standardu byla poměrně složitá. A pro čtenáře – ať již odborníka nebo pouhého laika – bude jistě zajímavé připomenutí, co vše bylo nutno zorganizovat, projednat a připravit, nežli zkušební série prvních 300 kompletů nových stejnokrojů spatřila světlo světa.

Nejprve je nutno seznámit se s tím, jak to všechno bylo. Je naprosto logické, že v průběhu let již značně prořídly řady těch, kteří z vlastní zkušenosti vědí, jaká byla doba druhé poloviny šedesátých let. Pro většinu příslušníků několika bezpečnostních ozbrojených sborů republiky byl jediným výstrojním typem známý stejnokroj vzoru oliva. Proto rozeznat a správně zařadit uniformovaného příslušníka tehdejší policie (VB, SNB) nebo vězeňství (SNV) byl pro laika mnohdy neřešitelný problém. Ještě několik let po roce 1989 převládala a dosluhovala v bezpečnostních sborech republiky tento stejnokroj. A v okamžiku, kdy se v návalu tehdejšího revolučního nadšení odstranily z hodnotního označení, náramníků, tzv. rozlišovací znaky, to bylo opravdu svízelné.

Zkrátka v první polovině devadesátých let v návaznosti na společensko-politické změny se stalo obecným přáním a obecný imperativ zněl co nejrychleji se rozloučit s bývalou dobou a jejími relikty. Tedy také s tím, co ji vnějškově připomínalo. Svoji významnou roli počátkem devadesátých let hrála stále reálnější představa předpokládaného rozdělení společného státu. To vše v podstatě iniciovalo urychlení mnoha přípravných organizačních činností. Společně s předpokládaným novým vzorem stejnokroje se řešila neméně závažná skutečnost – výrazné a jednoznačné označování příslušnosti ke sboru. Záměr, doporučení a následné rozhodnutí nejen na úrovni ministerstva spravedlnosti, ale obdobně na úrovni vrcholového řízení sboru bylo jednoznačné – vězeňství ve výstrojní činnosti půjde vlastní cestou. Jak změnou filozofie, tak i vnějškově, tedy stejnokrojem. Podobně, jako to již učinila policie.

Návrh – původní řešení

Příslušný odborný útvar původní Správy SNV ČR, která byla od roku 1991 oficiálně přejmenována na Ředitelství Sboru nápravné výchovy ČR, tehdy nesl název: Technicko-hospodářská služba Ústředních služeb SNV ČR (THS ÚS SNV ČR) a již koncem roku 1990 na základě zadání (rozkazu) tehdejšího ředitele SNV ČR plk. JUDr. Zdeňka Karabce zpracovala v průběhu prvního pololetí zásadní podklady a návrhy organizačního zabezpečení komplexní změny výstrojních náležitostí. Tento materiál byl nezbytně nutný k budoucímu přestrojení cca 7000 příslušníků SNV ČR. Přípravná dokumentace byla předložena gremiálnímu poradě ředitele SNV ČR dne 8. října 1991 k projednání. Obsahovala několik příloh, zejména potom finanční rozvahu, dále přehled součástek a doplňků nového stejnokroje, předpokládané cenové relace a návrh zařazení součástek a doplňků do základní a výběrové vý-

Návrh vzorování nového stejnokroje stroje. Nechyběl ani Přehled o materiálovém složení součástek nového stejnokroje.

Výstrojní služba hospodářského úseku THS ÚS SNV ČR vyvzorovala postupně nový typ-vzor stejnokroje pro vězeňské příslušníky (až do konce roku 1992, tedy až do rozdělení Československa, existoval stále název SNV ČR) včetně jeho součástí a doplňků. Návrh nového typu stejnokroje byl charakterizován výrazně odlišným a modernějším střihem jednotlivých součástí. Odlišoval se ale také barvou od stávajícího stejnokroje vzoru oliva.

Barevně byl původní (I. navržený vzor) k projednání předkládaný a vzorovaný návrh stejnokroje laděn do kombinace barev černé (např. plášť, blůza, bunda, opasky...), šedé (kalhoty, rukavice, límec kožesinový, ...), modré (košile) a bílé (tričko). Byla to v podstatě jakási reminiscence návrhů na stejnokroje předválečné, prvorepublikové.

Zaměříme-li pozornost na návrh střihu stejnokroje pro reálný výkon služby, měl být zhotoven v praktickém provedení, umožňujícím dostatečný pohyb. Zejména návrh budoucího tvaru bundy měl výrazně sportovní podobu. Kombinace různých součástek umožňovala používání stejnokroje celoročně.

Návrh uváděl, že letní stejnokroj se skládá z kalhot, košile a tílka, které se nosí pod košilí. Ke kalhotám se nosí opasek z pleteniny. Košile je doplněna hodnotným označením a látkovými vyšívanými odznaky znázorňujícími příslušnost k resortu a sboru. V další variantě bylo možno stejnokroj použít s blůzou (sako), které je doplněno zlatými knoflíky, hodnotným označením znázorňujícím příslušnost k resortu a sboru, dále košilí světlemodré barvy s tmavou vázankou a kalhotami šedé barvy s černým lampasem. Předpo-

kládalo se, že ty by se používaly pro všechny kombinace stejnokroje. Jako novinka se měla zavést do základní výstroje stejnokrojová čepice v letním provedení. Termín komplexního přestrojení veškerého uniformovaného personálu byl navrhován do konce roku 1995. Při finančním srovnání tehdy používané výstrojní normy s vystrojením navrhovaným byl výčíslen cenový rozdíl, a to 553 Kč ve prospěch nového typu.

Změny a realizace

Čas běžel a původně předložený návrh bylo nutno doplňovat a upravit. Schvalovací proces a procedury ve vedení sboru a následně na příslušném odboru ministerstva spravedlnosti přípravné práce nejen výrazně ovlivnily, ale také zpomalily. Teprve koncem I. pololetí roku 1992 byl předložen gremiální poradě ředitele SNV ČR výsledek - ucelená stejnokrojová kolekce.

Úprava stejnokrojové výstroje byla provedena na základě připomínek a závěrů schvalovacího řízení. Podstatná změna byla provedena ve volbě barvy vrchních oděvů a některých dalších součástek stejnokroje (bund, blůz, plášťů, čepic, svetrů a vázanek). Původně navrhovaná černá barva stejnokroje byla zamítnuta. Výsledné rozhodnutí znělo (II. navržený vzor): nová barva stejnokroje, tedy především čepice, saka, pláště, bundy, vázanky apod. bude tmavomodrá. Kalhoty a sukně budou zhotoveny v odstínu barvy šedé. Ovšem obuv, rukavice a opasky byly realizovány v barvě černé; košile jsou modré barvy.

Oborový znak

Nedořešen zůstal způsob hodnotního označení stejnokrojů příslušníků. Obecně, například u útvarů policie nebo armády, bylo hodnotní označení řešeno tradičním využitím nárameníků. V průběhu doby sice bylo předloženo několik návrhů na hodnotní označení stejnokrojů, ale žádný nebyl schválen. Konečné rozhodnutí v tomto směru bylo učiněno na gremiální poradě dne 27. května 1992. Bylo potvrzeno provedení, tedy tvar nového stejnokroje pro příslušníky SNV ČR. Od tohoto okamžiku bylo jasné, že do budoucnosti se budou používat navlékací nárameníky v barvě stejnokroje (tmavěmodrá). Praporčické a důstojnické hodnosti budou rozlišeny tzv. kovovými rozetkami (osmihrotými) stříbrné a zlatavé barvy kovu. Stříbrná barva rozetek byla určena pro hodnosti praporčické, barva zlatavá pro hodnosti důstojnické. Vyšší a nižší hodnosti budou rozlišeny rozetkami ve tvaru V z bílého a žlutého kovu. Současně bylo rozhodnuto, že na levý rukáv stejnokrojových součástek bude umístěn státní znak České republiky.

Resortní znak Sboru bude umístěn na pravý rukáv stejnokroje příslušníka stejně jako odznačení příslušnosti k části Sboru (tzv. domovenka s nápisem Justiční stráž nebo Vězeňská stráž). Informace o celé záležitosti a návrhu jejího řešení byla ministru spravedlnosti předána ihned v první červnové dekádě roku 1992. Konečný termín přestrojení byl s konečnou platností stanoven na rok 1995. Přípravné práce bylo třeba bezpodmínečně urychlit, neboť se blížil termín zániku Československa a oficiální vznik České republiky.

Ovšem dlouhodobě hrozilo úskalí v podobě přísně limitovaných zdrojů a ad. hoc následně učiněných a nepředvídaných rozpočtových opatření. Pro rok 1992 nebyly totiž předpokládány prostředky na přestrojení příslušníků SNV ČR přiděleny. Takže se pokračovalo nadále v používání stejnokrojů vzoru oliva.

Rozpočet výstrojní služby

THS ÚS SNV ČR navíc počítal pouze s finanční částkou 3,6 mil. Kč, která byla určena k pokrytí nákladů spojených s přednostním pořízením a zhotovením 300 kusů kompletních souprav nového vzoru stejnokroje příslušníků. V podstatě to měla být tzv. zkušební, pilotní série pro ověření kvality nově vyvzorovaných stejnokrojů v praktických zkouškách. Skutečnost však byla poněkud odlišná, a to i díky státoprávním změnám a reakci na ně.

Justiční stráž byla první

Mezitím ovšem již bylo jasné, že dojde k další státoprávní změně. V odborných kruzích ve stejné době také již byla povědomost o stavu legislativních prací na přípravě zákona o vězeňské službě a justiční stráž. Zákon byl ve své výsledné podobě ve Sbírce zákonů do konce roku 1992 uveřejněn. To vedlo k zásadnímu rozhodnutí: byla přednostně zhotovena kompletní předpokládaná 300kusová zkušební série stejnokrojů příslušníků. Součástí nového stejnokroje byl i látkový znak sboru a domovenka. Touto moderní výstrojí novinkou měli být a také byli přednostně vybaveni především příslušníci, se kterými přichází veřejnost bezprostředně do styku. V první etapě přestrojení vězeňských příslušníků tedy šlo především, a v podstatě výlučně, o členy útvarů justiční stráže, kteří vykonávali službu například na ministerstvu spravedlnosti nebo u soudů apod. Organizačně se tato akce zdařila – se vznikem nového státního útvaru - České republiky - se jedna její mocenská ozbrojená složka, tedy vězeňství, prezentovala de facto od prvního dne vzniku republiky veřejnosti v naprosto nové podobě. V další etapě byli postupně nově vystrojováni příslušníci zařazení do přímého výkonu služby na úsecích ostrahy a výkonu vazby. Předpokládalo se sice postupně částečné zcivilňování, ovšem na těchto úsecích se měl i nadále provádět výkon služby ve stejnokroji.

Určitě není bez zajímavosti, že složení materiálu použitého např. na pláště a bundy bylo z 65% PES a 35% bavlny; blůzy, kalhoty a sukně byly zhotoveny ze 45% z vlny a 55% z PES; košile z 65% PES a 35% bavlny.

Služební stejnokroj příslušníka JS

Jak to bylo se znakem sboru

Neodkladným a opravdu důležitým úkolem bylo v souladu s přestrojováním kvalifikovaně vyřešit výtvarnou podobu a koncepci grafického návrhu na nové označení Sboru. Již počátkem roku 1992 se proto přistoupilo k vyhlášení (v rámci tehdejšího SNV ČR) soutěže. Té se zúčastnilo celkem devět příslušníků a bylo předloženo dokonce 27 soutěžních návrhů. Podařilo se tedy vybrat podobu budoucího znaku sboru, která však přesto stanovena mnohem později. Souběžně s tím byla řešena také otázka tzv. identifikace a s tím spojeného identifikačního čísla příslušníka. Jako první v praxi vyzkoušený vzor posloužilo tehdejší řešení u policie. Výsledné rozhodnutí znělo: identifikační číslo příslušníka bude shodné s číslem služebního průkazu. Záměrem designera bylo, aby bylo možno využívat budoucí znak společně s identifikačním číslem a příp. jej bylo možno nosit podle potřeby viditelně na stejnokroji.

Domovenka VS typ fialový 1993

Domovenka VS typ tmavěmodrý 1993

Byla schválena grafická podoba resortního znaku, a to ve dvou variantách provedení: kovová verze (použití do služebního průkazu a na označení stejnokroje) a látková (vyšíváná verze, nášivka) k označení pravého rukávu stejnokroje. U látkového vzoru se předpokládaly barevné varianty. Vzhledem k očekávaným státoprávním změnám bylo rozhodnuto rukávy nových stejnokrojů pro příslušníky

justiční strážce označit již k 1.1.1993 pouze resortním znakem a domovenkou. Takže teprve dodatečně byla na levý rukáv aplikována látková nášivka se zobrazením oficiální podoby státního znaku. Tedy až v okamžiku, když bylo oficiálně rozhodnuto o jeho úřední podobě. Téměř nikdo neví, že teprve nedlouho po tom, co byly stejnokroje příslušníků vězeňské služby vybaveny i nášivkou s oficiálním státním znakem republiky, byla vydána zákonná novela. Heraldická komise totiž dospěla k závěru, že orlice na státním znaku musí mít ne 6, ale 7 per. A kompletní vybavení,

Státní znak vzor 1993
Slezská orlice má 6 per

Státní znak vzor 1996
Slezská orlice má 7 per

tedy označení, bylo nutno změnit. Pro uživatele to byla v podstatě úsměvná záležitost. Ovšem výstrojní služba měla opět o zábavu postaráno: veškerá původní látková označení stejnokrojů příslušníků se zobrazením státního znaku bylo nutno stáhnout a současně aplikovat nový státní znak. (Obdobný problém nastal i v případě čepicových emailových znaků). Laik takovou nepatrnou změnu kresby v podstatě ani nezaregistroval, avšak – předpis je předpis... V několika přílohách výše zmíněného materiálu (viz. pozn. č.5) jsou uvedeny grafické návrhy rukávového látkového znaku VS ČR a domovenky Justiční strážce a Vězeňské strážce a grafický návrh resortního znaku

VS ČR. Konečné rozhodnutí v tomto směru učinil a všechny předložené návrhy schválil 11. prosince 1992 tehdejší ředitel SNV ČR plk. JUDr. Zdeněk Karabec. Znamenalo to, že bylo nutno během necelých tří týdnů zajistit vyzorování a zabezpečit zhotovení kompletní sady označení v první řadě pro uniformované příslušníky Justiční strážce. Ti totiž samozřejmě byli nejvíce na očích široké veřejnosti. Dodavatel byl korektní a pohotový. Vše, zhotovení a následné upevnění označení na rukávy stejnokrojů se zdařilo ve stanoveném termínu.

Autorství

O mnoho let později, v roce 2009, v rámci systematického prověřování a kontrolní činnosti ve Vězeňské službě ČR a také z toho důvodu, aby se zabránilo jakýmkoliv nejasnostem v této oblasti, požádal odbor kontroly generálního ředitelství VS ČR dopisem č.j. 41/2009-50/OK/123 ředitele odboru logistiky GR VS ČR o podání informace k ochraně znaku Vězeňské služby ČR, a to ve smyslu zákona č. 44/2003Sb., o ochranných známkách. Stanovisko odboru logistiky GR VS ČR bylo jednoznačné. Vyplynulo z něj především, že ve smyslu § 5 odst. 1 zákona o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) je autorem oborového znaku Vězeňské služby České republiky zaměstnanec Vězeňské služby ČR. Bylo konstatováno, že jediným autorem oborového znaku Vězeňské služby České republiky je major Milan Kozák. V souladu s platnou legislativou ovšem disponuje právy k užití tohoto označení výhradně Vězeňská služba ČR.

V prosinci roku 1992 se ve vedení sboru rozhodovalo i o dalších dokumentech, které se staly do budoucna pro vězeňskou službu typické a se kterými se nadále setkávali, samozřejmě v modifikované podobě reagující na změny legislativy, všichni zaměstnanci českého vězeňství. Bylo rozhodnuto o podobě služebního průkazu uniformovaných příslušníků VS ČR a podobě jejich identifikačních čísel a štítků. Podobně bylo rozhodnuto o podobě průkazu občanských zaměstnanců VS ČR a jejich identifikačních štítků.

Samozřejmě v průběhu dalších let původní výstrojní předpis a s tím spojené inovace výstroje reagovaly velmi operativně nejen na změny vnějších podmínek, ale také na aktuální potřeby příslušníků sboru. Byl doplňován a upřesňován. Jako nevšední kapitola vývoje vězeňského stejnokroje je proto považována změna vnitřního výstrojního předpisu, která přináší celou škálu kombinací služebního oblečení a některé naprosto nové druhy (stejnokroj základní, stejnokroj pro generálské hodnosti, stejnokroj pro

letní období – tzv. typ safari, stejnokroj reprezentační, stejnokroj večerní, stejnokroj polní, stejnokroj pro psovoda a pyrotechnika, stejnokroj pracovní, stejnokroj speciální pro příslušníky určené pro služební zákrok pod jednotným velením a stejnokroj pro příslušníky určené pro provedení eskorty nebezpečných osob ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody). Zajímavou kategorií tvoří samozřejmě stejnokroj pro generálské hodnosti. Informace a podrobnosti právě o této nevšední uniformě a jejích náležitostech, stejně tak i o pravidlech jejího používání by vystačily na jeden dost rozsáhlý příspěvek. Ovšem to je již jiná kapitola, s níž bychom mohli čtenáře překvapit na stránkách našeho časopisu v některém z příštích čísel. To vše, o čem jsme právě informovali, je ovšem v současnosti již jen historie. V letošním roce byl vydán nový výstrojní předpis, který celou tuto oblast řeší komplexně a s nímž příslušníci Vězeňské služby ČR musí být samozřejmě dopodrobna seznámeni.

Jak již bylo uvedeno, tak např. s naprosto prvotní formou oborového tkaninového znaku (vyšívaný typ, existovalo pouze 300 kusů) se příslušníci a širší veřejnost setkali pouze v roce 1993. Za rok poté byl nahrazen tkaným typem. Ten byl zejména z hlediska ceny pro masovou výrobu vhodnější. Později přibýly do této řady odznaky zhotovované nejmodernější technologií atd. Asi nejzajímavější je potom vzor zhotovený pro označení stejnokrojů příslušníků, kteří přechodně působili na zahraničních misích v Afganistanu.

Dalo by se říci, že jakousi stálíci v označování je kovový oborový znak vězeňské služby; znají jej stejně tak příslušníci jako civilní zaměstnanci. Je od počátku vyráběn ve dvou variantách zlatavé barvy. Ty se liší pouze sponou na upevnění na rubové straně. Jedna verze je určena pro použití do služebního průkazu zaměstnanců VS ČR. Druhá mutace je určena výlučně k označení např. saka reprezentačního stejnokroje příslušníků. Útvar výstrojní a výzbrojní služ-

Vzor zhotovený pro označení stejnokrojů příslušníků, kteří přechodně působili na zahraničních misích v Afganistanu

Náprsní odznak kovový vz. 1993

by generálního ředitelství průběžně a operativně reagoval na změny podmínek, obecných předpisů a s tím spojených požadavků atd. Bez nadsázky je možné konstatovat, že původní záměr kompletní změny vystrojení příslušníků Vězeňské služby ČR, který našel své završení před dvěma desítkami let, již v roce 1995 se opravdu zdařil. Dokládá to i s odstupem času také současný stav vystrojení příslušníků Vězeňské služby ČR.

V současnosti si pravděpodobně každý při jakémkoliv zmínce ve sdělovacích prostředcích anebo v průběhu rozhovoru o české vězeňské službě okamžitě vybaví příslušníka v tradičním stejnokroji v kombinaci modré a šedé barvy... Některé části výstrojních náležitostí a vybavení samozřejmě doznaly v průběhu doby určitých změn, něco se zrušilo, další součástky přibýly. Všichni, kteří byli před

dvěma desetiletími přímými aktéry zásadních změn, tedy „byli při tom“, ale i další v průběhu let mohou být s tím, jak se původní zadání, záměr a koncepce postupně realizovaly, tedy s výsledky své práce – tak jak ji známe v současnosti – opravdu spokojeni. Čtenář bude pravděpodobně souhlasit s tím, že je na místě, aby každý, kdo nosí a používá tento stejnokroj moderního střihu a provedení, ale i další zájemci z okruhu širší, třeba i laické veřejnosti o tuto problematiku, byli alespoň v základních rysech o historii jeho vzniku a vývoje informováni. Přispívá to zejména k prohloubení tak potřebné vnitřní sounáležitosti a jako připomínka hrdosti příslušníků na sbor, s nímž povětšinou spojují dlouhá léta svého aktivního pracovního a služebního života. To byl také záměr autora těchto řádků.

Kateřina Hůlová

Věznice Oráčov

Současná věznice je profilována jako věznice s ostrahou a oddělení s dozorem a je určena pro výkon trestu odnětí svobody odsouzených mužů. Normová ubytovací kapacita je 475 míst. Odsouzení jsou zde ubytováni na dvanácti oddílech o různých velikostech, z nichž sedm lze charakterizovat jako standardní, dále na nástupním a výstupním oddělení. Zbýlé tři oddíly jsou odděleními bezdrogových zón pro prvovězněné a vícekrát vězněné odsouzené ve věznici s ostrahou a konečně pro odsouzené zařazené do věznice s dozorem. Oddělení bezdrogové zóny typu dozor je jediným dozorovým oddělem v celé věznici.

Od amnestie prezidenta republiky 1. ledna 2013, kdy počet odsouzených ve věznici skokově klesl pod hranici normované ubytovací kapacity 4 m² na osobu, jak celorepublikově, tak i ve Věznici Oráčov průběžně znovu vzrůstá. Hranice ubytovací kapacity 4 m² na osobu byla ve věznici překročena již na všech oddílech včetně bezdrogových zón na některých oddílech se přibližuje nebo již dosahuje hodnoty 3m² na osobu. Výjimku tvoří výstupní oddělení, kde s ohledem na jeho specifika – pro přípravu odsouzených na život po propuštění, je dodržována normovaná ubytovací kapacita 6 m² na osobu. V absolutních číslech bylo ke dni 10. listopadu 2015 zařazeno ve věznici 566 odsouzených, což procentuálně představuje 116% ve vztahu k ubytovací kapacitě 4 m² na osobu.

Oddělení výkonu trestu čítá třicet sedm zaměstnanců, zabývajících se přímou prací s odsouzenými, vychovatelů, speciálních pedagogů, psychologů a sociálních pracovníků. Vzhledem k řadě personálních změn v letošním roce se skladba zaměstnanců značně obměnila, zejména ve vychovatelských řadách, ale také u dvou nově přijatých psychologů ve zkušební době.

Historie

Věznice Oráčov se nachází ve Středočeském kraji nedaleko města Rakovník. Vznik Věznice Oráčov jako samostatného výchovného ústavu je datován k roku 1963. Její vznik byl vyvolán místním nedostatkem pracovních sil v zemědělství. Pracoviště odsouzených byla roztroušena po okolních obcích. Odsouzení byli zpočátku ubytováni v primitivních montovaných dřevěných stavbách. Po

amnestii prezidenta republiky ze dne 9. 5. 1968 počet odsouzených naráz poklesl ze zhruba 190 na 30 odsouzených. Ve vyprázdněném objektu byla urychleně dokončena stavba první zděné ubytovny pro odsouzené a tím položen základ dalšího rozvoje ústavu. Dřevěné stavby byly nahrazeny plánovitě budovanými zděnými bloky. Počet odsouzených brzy přesáhl 400. Vězeňské objekty převzal od státního statku do správy SNV.

K historii ústavu patří i pobočka ústavu Šmikowsky, v roce 1971 zřízená pro odsouzené za nedbalostní trestné činy a zrušená v roce 1987. Odsouzení z místní pobočky pracovali především v zemědělství, chodili sami do zaměstnání, byly jim povolovány častější návštěvy i přerušování trestu. Pokles počtu odsouzených v kategorii nedbalostních trestných činů byl značný, takže v roce 1987 byl vězeňský objekt vrácen zpět státnímu statku. Odsouzení v Oráčově vykonávali trest v I. NVS a pracovali většinou u ČSD při opravách kolejových svršků, v zemědělství a v rakovnické Rakoně při výrobě mýdla a pracích prášků.

V osmdesátých letech byla ve Věznici Oráčov zahájena další dostavba a zlepšování podmínek výkonu trestu. Dokončením dvou objektů v letech devadesátých byla věznice rozšířena o nové zdravotnické středisko včetně lůžkové části, skladovací a výrobní prostory, ubytovací kapacitu pro 38 odsouzených a tělocvičnu. V rámci dostavby byla dokončena i výstavba I. a II. sledu oplocení věznice včetně perimetrické ochrany.

Programy zacházení s odsouzenými

Odsouzeným je umožněna nabídka programů zacházení dle § 41 Zákona č. 169/99 Sb. ve znění pozdějších předpisů a §§ 36-40 Vyhlášky č. 345/99 Sb. ve znění pozdějších předpisů. Při stanovování vycházejí cíle i jednotlivé složky programů zacházení z charakteru zejména dynamických kriminogenních rizik, obecně v souvislosti s vedením došavadního způsobu života a trestnou činností vězněných osob, obsažených v komplexní zprávě generované prostřednictvím hodnotícího nástroje SARPO. Při aktualizaci programů je pak brán na zřetel vývoj ve smyslu snižování těchto rizik u jednotlivých odsouzených. Dle míry dynamických rizikových faktorů jsou tak v souladu s platnou legislativou speciálními pedagogy všem odsouzeným stanovovány jednotlivé typy programů – program minimálního, standardního, speciálního i výstupního zacházení, přičemž ke stanovení posledního typu, a to základního motivačního programu zacházení u nespolutracujícího jedince, ve věznici doposud nedošlo.

Zaměstnanost a další pracovní aktivity

Věznice Oráčov se může prezentovat vysokou mírou zaměstnanosti odsouzených, která se dlouhodobě pohybuje mezi 65 – 70%, přičemž na některých oddílech (bezdrogové zóny, výstupní oddělení) se přibližuje hranici 100%. V současné době

je ve Věznici Oráčov zaměstnáno celkem 347 vězněných osob. Většina odsouzených je zařazena uvnitř věznice na střežených pracovištích střediska hospodářské činnosti, ale také v moderní výrobní hale, kde pro firmu Hand Made pracuje na dvě směny celkem 160 odsouzených. V menší míře jsou odsouzení splňující podmínky zařazováni na nestřežená pracoviště mimo věznici, jednotlivým odsouzeným na oddělení s dozorem je v souvislosti s plněním pracovních úkolů povolován volný pohyb mimo věznici. Pracovní zařazení mimo věznici je realizováno v rámci vnitřního provozu věznice – údržby, zahrnující poptávku po řadě odborností, ale také, a to dlouhodobě, pro cizí podnikatelský subjekt, firmu Froněk – silniční stavby, každoročně s vysokou poptávkou po pracovních silách z řad odsouzených.

Mezi dalšími pracovními aktivitami se u odsouzených těší velké oblibě práce v truhlářské dílně, přímo řízené vychovatelem jako pracovní kroužek. Výsledky činnosti pracovního kroužku jsou následně formou mediálních a osobních kontaktů zaměstnanců věznice prezentovány a cíleně členěny pro potřeby mateřských škol, základních škol, letních dětských táborů a dalších školských zařízení v rakovnickém regionu.

Vzdělávací a zájmové aktivity

Nabídka přímo řízených vzdělávacích a zájmových aktivit je ve věznici rozmanitá. Je směřována do oblastí vzdělávacích aktivit pod přímým vedením vychovatelů, zaměřených zejména na získávání a rozšiřování znalostí a vědomostí z různých oblastí a vědních oborů, např. historie, přírodovědy, motorismu, zeměpisu, a zaměřena na rozšiřování všeobecného společenského přehledu. Z této oblasti se velkému zájmu odsouzených těší zejména přírodovědné aktivity typu akvaristický nebo terari-

stický kroužek s možností uplatnění praktických činností v rámci daného oboru, které jsou realizovány zejména na bezdrogových zónách. Další oblíbenou aktivitou jsou základy práce s PC, realizované vychovateli na několika oddílech, dle kapacitních možností za tímto účelem vybudované a odpovídajícím způsobem vybavené počítačové učebny. Součástí přípravy na život po propuštění pro odsouzené ve výstupním oddělení je aktivita „Sebeobslužné činnosti“, která je pod vedením vychovatele zaměřena na rozvoj praktických sociálních dovedností ve vybraných oblastech sebeobsluhy. Je realizována přímo v prostorách výstupního oddělení, které je vybaveno kuchyní, dále je zde odsouzeným k dispozici automatická pračka, žehlicí prkno, sušáky na prádlo a žehlička.

Zájmovou oblast zastupují sportovní zájmové aktivity – míčové hry, stolní tenis a také kondiční cvičení pro odsouzené zařazené do I. přístupné skupiny vnitřní diferenciací jako je-

den z motivačních prvků pro její dosažení. Dále četba literatury s možností využívání vězeňské knihovny formou roznášky objednaných knih na jednotlivé oddíly nebo sledování filmů v rámci vychovatelů přímo řízených zájmových aktivit.

Za účelem realizace aktivit programu zacházení byl v suterénu ubytovny „C“ postupně vybudován a vybaven komplex zahrnující zmiňovanou truhlářskou dílnu a počítačovou učebnu, místnost pro akvaristiku a teraristiku, knihovnu, nově vybavenou místnost pro kondiční cvičení a kapli k realizaci duchovních aktivit.

Na základě spolupráce mezi věznicí, Střediskem hospodářské činnosti věznice, Sdružením RUBIKON Centrum a dalšími institucemi probíhají v oblasti zvyšování kvalifikace odsouzených krátkodobé rekvalifikační kurzy. V loňském roce proběhl, pod záštitou Sdružení RUBIKON Centrum v rámci projektu „Nadějně vyhlídky“, rekvalifikační kurz „obsluhy křovinořezy a benzinové sekačky“ a ve spolupráci se Střediskem hospodářské činnosti věznice „kurz obsluhy vysokozdvizných vozíků“. Do rekvalifikačních kurzů jsou v hojné míře zařazováni odsouzení z bezdrogových zón. V prvním pololetí roku letošního proběhl pod záštitou Sdružení RUBIKON Centrum v rámci projektu „Začít nanovo“ kurz „práce v truhlářské dílně“. Další rekvalifikační kurz, „kurz obsluhy vysokozdvizných vozíků“, který je ve věznici realizován pravidelně každoročně, je aktuálně připravován.

Protidrogová politika

Ve Věznici Oráčov jsou zřízena tři oddělení bezdrogové zóny. Dvě ve věznici typu s ostrahou, a to pro prvovězněné a vícekrát vězněné, třetí ve věznici typu s dozorem. Všechna

oddělení přitom lze klasifikovat jako bezdrogové zóny se standardním zacházením, jejichž cílem je vytvořit odsouzeným podmínky pro udržení abstinence a zdravého životního stylu v průběhu výkonu trestu. Metody a formy zacházení s odsouzenými v bezdrogových zónách spočívají v uplatňování standardních bezpečnostních, psychologických a pedagogických přístupů, které odsouzené motivují k abstinenci v průběhu výkonu trestu i po jeho ukončení. Předchozí zkušenost odsouzeného s užíváním návykových látek není pro zařazení do bezdrogové zóny ve Věznici Oráčov podmínkou. Základní podmínkou pro zařazení do oddělení je schopnost a vlastní vůle akceptovat normy a pravidla daná řádem oddělení bezdrogové zóny včetně abstinence a dobrovolného podrobení se odběru tělních tekutin za účelem monitoringu rizika užití zakázané návykové látky, stvrzená podpisem odsouzeného na písemné žádosti o zařazení do oddělení bezdrogové zóny. Ve Věznici Oráčov byla dále zřízena poradna drogové prevence. Jejím účelem je sběr statistických dat z protidrogové oblasti, řešení problematiky v oblasti prevence zneužívání drog, včetně zacházení s uživateli drog ve vztahu k obecným zásadám bezpečnosti a zacházení s vězněnými osobami ve věznici. Cílovou skupinou činnosti poradny jsou problémoví uživatelé drog ve výkonu trestu. Účast odsouzených v poradně je řešena na základě jejich dobrovolného rozhodnutí a transparentního zájmu o zvládnutí dlouhodobé abstinence. Poradenskou a preventivní činnost pro vězněné osoby zajišťují všichni členové poradny. Poradna úzce spolupracuje s Centrem protidrogové prevence a terapie o.p.s. Plzeň. Do programu centra jsou zařazováni uživatelé drog na základě jejich dobrovolného rozhodnutí minimálně půl roku před propuštěním z výkonu trestu. Díky této spolupráci se daří realizovat komplexní a systematické poradenství vězněným osobám prostřednictvím informačních materiálů o drogovém poradenství, realizací besed za účelem přiblížení služeb poskytovaných centrem, korespondenční formou individuální intervence a poradenství a zvláště pak prostřednictvím pravidelné individuální intervence a poradenství, které je poskytováno odsouzeným formou přímého kontaktu v podobě návštěv pověřených zástupců společnosti ve věznici. V letošním roce byl poprvé pro odsouzené realizován informačně vzdělávací seminář s názvem Je léčba závislosti dalším trestem, nebo pomocnou rukou, vše o možnostech léčby závislosti v České republice. Služby poskytované společností mají postpenitenciární dosah a směřují především do oblasti řešení otázky problémového užívání nebo závislosti po propuštění z výkonu trestu.

Spolupráce s odsouzeným tak může pokračovat i po jeho propuštění, a to v případě jeho pobytu v Plzeňském kraji. Ostatní odsouzení mohou být v případě jejich zájmu předáni v rámci tohoto programu do péče obdobných typů služeb po celé České republice.

Spolupráce se subjekty formou extramurálních aktivit

Jako součást přípravy na propuštění ve výstupním oddělení, ale i v souvislosti s přípravou na pracovní zařazování mimo věznici jsou s vybranými odsouzenými pravidelně uskutečňována opouštění věznic v souvislosti s programem zacházení formou účasti odsouzených na společných akcích mimo věznici za doprovodu zaměstnance. Vycházky mimo věznici mají v řadě případů pracovní charakter, přičemž vězňové při jejich realizaci také spolupracují s různými subjekty v regionu. Typickým příkladem je spolupráce se Společností Andromeda, o.s., v rámci které odsouzení z výstupního oddělení pravidelně vyvíjejí pracovní aktivitu v objektu společnosti, hospicu v obci Velká Chmelištná. Mimo uvedené byla v letošním roce uskutečněna pracovní výpomoc odsouzených na žádost dalších subjektů, ZŠ a MŠ Lišany, OÚ Kněžves, ZŠ, MŠ a PŠ Jesenice a OÚ Oráčov.

Reintegrační program

Věznice Oráčov je jednou z pěti vybraných věznic (dále Kynšperk nad Ohří, Ostrov nad Ohří, Stráž pod Ralskem a Opava), ve které je od května 2015 realizován Reintegrační program v rámci projektu Rozvoj probačních a resocializačních programů – posílení prevence a ochrany společnosti před opakováním trestné činnosti. Tento projekt je financován z prostředků Programu švýcarsko-české spolupráce. Cílem Reintegračního programu je opětovné začlenění podmíněně propuštěného jedince do společnosti a na trh práce. Projektem definovanou cílovou skupinou jsou obecně osoby ve výkonu trestu odnětí svobody a osoby vykonávající alternativní trest podmíněného propuštění s uloženým dohledem probačního úředníka. Do programu bude postupně zapojeno sto odsouzených z pěti uvedených vybraných věznic, dvacet z Věznice Oráčov.

Výběr první skupiny odsouzených pro zařazení do Reintegračního programu proběhl podle následujících kritérií: Příprava na podmíněné propuštění (minimálně 4-5 měsíců před jejich propuštěním). Schopnost práce ve skupině. Odsouzený musí být bez závažné psychiatrické diagnózy. Odsouzený není zařazen do skupiny problémový uživatel drog, což zna-

mená, že po dobu 12 měsíců před uvězněním nepožíval opiáty, amfetaminy a neaplikoval návykové látky nitrožilně. Odsouzený má problémy s dluhy a chce tuto problematiku řešit, má zájem si najít a udržet zaměstnání. Při vstupu do projektu je nutné podepsat souhlas se zařazením do reintegračního programu.

Reintegrační program se skládá z pěti základních komponentů:

- Trénink ZZ – získej zaměstnání
- Trénink finanční gramotnosti a řešení zadluženosti
- Spolupráce se zaměstnavateli
- Rekvalifikační trénink
- Mentoring

V rámci projektu doposud absolvovalo 10 vybraných odsouzených všechny výše stanovené aktivity. Aktuálně mají podané žádosti o podmíněné propuštění a čekají na projednání svých žádostí soudem. Dva odsouzení jsou zároveň zařazeni do pilotního projektu PRODO (Probační domy). V současné době probíhá výběr nové skupiny odsouzených pro další fázi programu.

Vězeňská stráž

Oddělení vězeňské stráže ve Věznici Oráčov je složeno celkem z 68 příslušníků. Skládá se z vedení oddělení, strážní a eskortní směny, služební kynologie a dopravy. Příslušníci služebně zařazení na oddělení vězeňské stráže plní zejména úkoly týkající se střežení a eskortování vězňů osob. Nelze ale opomenout důležitost operačního střediska a příslušníků, kteří plní řídicí úlohu při řešení mimořádných událostí ve věznici. Oddělení vězeňské stráže se významnou měrou podílí na zajišťování vnitřní a vnější bezpečnosti věznice. Na úseku služební kynologie službu zajišťují ISS pro psovody, dva psovodi SPD a čtyři psovodi všestranné kynologie. Kromě svých denních služebních povinností zde příslušníci vykonávají činnosti ke zviditelnění dobrého jména věznice, tím že zajišťují ukázký služební kynologie pro veřejnost (příměstské tábory pro

děti, ukázký na Dnech dětí a v poslední řadě přednášky na Střední zemědělské škole v Rakovníku, jejíž součástí je i obor kynologie).

Stav vysokého stupně vycvičenosti a připravenosti služebních psů pro praktické použití je ověřován a prověřován při prověrkách služební kynologie a v kondičních kurzech VS ČR a Policie ČR. To, že psi splňují přísná kritéria hodnocení, se odráží v účasti služebních psů i psovodů na kynologických akcích pořádaných ozbrojenými bezpečnostními sbory nebo civilním sektorem. V roce 2015 se inspektor nprap. Pavel Pochman se služebním psem Bédou zúčastnil soutěže, kde obsadil 3. místo a nominoval se tak na mistrovství ČR v Rožmitále pod Tremšínem, kterého se ale bohužel nemohl účastnit z důvodu zranění služebního psa.

Dalším úspěchem je umístění na oblastním přeboru VS ČR, a to 1. místo vrchního asistenta pprap. Tomáše Tiesla se služebním psem Bondem a 2. místo vrchního asistenta pprap. Michala Procházky se služebním psem Timem, kdy oba postoupili na přebor VS ČR ve služební kynologii. Příslušníci eskortní směny realizují převážně eskorty do zdravotnických zařízení, k orgánům činným v trestním řízení či soudům v Rakovníku, ale taky další druhy eskort.

Důležitou součástí věznice jsou dále příslušníci určené ke služebním zákrokům. V zásahové jednotce mají příslušníci většinové zastoupení. Pravidelným výcvikem zaměřeným na taktiku služebních zákroků, použití sebeobránných technik, použití donucovacích prostředků a zvyšování fyzické kondice zvyšují svou prestiž a dobře plní úlohu skupiny příslušníků, kteří jsou připraveni zakročit proti nezákonnému jednání vězňů osob. Prestiž věznice je mj. zvyšována ukázkami služebních zákroků na akcích zásahové jednotky v blízkém okolí věznice.

Oddělení vězeňské stráže si velice cení Střelnice Věznice Oráčov, která se nachází v přílehlém lese, pouhý jeden kilometr vzdálenou čarou od věznice. V letech 2014 a 2015 pro-

šla střelnice velkou rekonstrukcí, byl vybudován nový střelecký přístřešek, zhotoveny nové střechy na budově, která je její součástí, a odvodnění celé střelnice formou drenáží. Střelnice je prozatím využívána hlavně k ostrým školním střelbám, ale plánován je zde i výcvik služebních zákroků a eskort nebezpečných osob.

Personalistika

V současné době je z 217,5 obsazeno 215,5 systemizovaných míst. Z tohoto počtu je 92 zaměstnanců v pracovně právním vztahu a 123 zaměstnanců ve služebním poměru. I přesto, že je průměrná doba služby příslušníků 13 let, je ve Věznici Oráčov 54 příslušníků, kteří již mají odslouženo 15 a více let služby. Věznice se dlouhodobě potýká s problémem obsadit pozice specialistů, jako jsou lékaři a psychologové. Ve věznici se uplatňuje program celoživotního vzdělávání. Ve spolupráci s fondem kulturních a sociálních potřeb jsou pořádány zájezdy, zajišťují se permanentky do fitcenter a bazénů. Velký zájem je o muzikálová a divadelní představení. O dobré jméno věznice na sportovním poli usilují mužstva kopané a dobře obsazené jsou také turnaje v nohejbalu, volejbalu a sálové kopané.

Využití pozemku

Při zaměstnávání odsouzených je třeba vycházet ze specifika pracovní síly vězňů a prostředí věznice. Vězni jsou většinou nekvalifikovaní, proto je vhodná jednoduchá manuální práce, vyžadující pouze zapracování. Nelze produkovat nebezpečné výrobky, např. součásti zbraní, užívat při výrobě nebezpečné chemické látky, hořlaviny apod., které by mohly být vězni zneužity k narušení bezpečnosti ve věznici.

Dopravní obslužnost objektu

Nabízené pozemky se nacházejí ve střežené části věznice, zabezpečené ohradní zdí a přístupné po zpevněné komunikaci. Areál výrobní zóny disponuje samostatným vjezdem, nezávislým na hlavním objektu Věznice Oráčov, který je vhodný pro vjezd nákladní automobilové dopravy včetně kamionových návěsů (rozměry vstupního koše pro vjezd nákladních automobilů: výška 4,5 m, šířka 4 m, délka 24 m). Veřejná komunikace je vzdálena cca 400 m. Elektrická energie je dostupná z blízké energetické sítě veřejného distributora energií a služeb, napojení na vodovodní řad a kanalizaci je dosažitelné – vnitřní sítě ve správě věznice. Střežení výrobního prostoru zajišťuje vězeňská služba.

Delegace vězeňské služby Moldávie v Akademii VS ČR

Iva Prudlová

Vězeňská služba České republiky je partnerem mezinárodního projektu organizovaného a hrazeného TAIEX (Technical Assistance Information Exchange Instrument of the European Commission). Plán vzdělávacího projektu obsahuje šest odborných stáží s různým zaměřením v oblasti vězeňství, které by měly absolvovat tříčlenné delegace. Cílem stáží je aplikace pozitivních zkušeností a praktických řešení využívaných v českých věznicích do moldavského penitenciárního systému.

detailů, které by rádi navrhli pro implementaci do prostředí VS Moldávie. Z celé řady oblastí, které delegaci zajímaly, lze zmínit například didaktické pomůcky, podíl praktické a teoretické výuky v jednotlivých předmětech, vybrané metody vhodné pro praktické části výuky, formy zkoušek a testování personálu, systém eskort, činnost a výcvik zásahových jednotek, využívání služebních psů či motivační prostředky pro vězněné osoby.

Obě strany – management Akademie VS ČR a zástupci vzdělávacího centra vězeňského personálu VS Moldávie – projeví zájem o další spolupráci, ať už formou bilaterální nebo v rámci mezinárodních projektů.

V pořadí druhá odborná stáž, která se uskutečnila ve dnech 22. – 24. 9. 2015 v Akademii VS ČR, byla zaměřena na vzdělávání vězeňského personálu a byla doplněna exkurzí ve Věznici Jiříčce a návštěvou Památníku českého vězeňství v Praze.

Delegaci vedl představitel odboru lidských zdrojů generálního ředitelství VS Moldávie Vasile Jubea a členy byli vedoucí učitel výcvikového střediska Sergiu Moraru a učitelka Veronica Talpa. Do realizace náročného programu se aktivně zapojila většina pedagogických pracovníků Akademie VS včetně vedení. Odborné debaty se zúčastnili také ředitel Věznice Všehrady Pavel Vagner, Ladislav Matouš z Věznice Jiříčce, Tomáš Olšar a Eva Chalupná z generálního ředitelství VS ČR a Romana Kudrnová z Vězeňské služby Praha-Pankrác.

Kromě prezentace Akademie VS a několika diskusí, zaměřených zejména na základní odbornou přípravu, specializační kurzy a další činnosti Akademie VS, měli moldavští kolegové možnost zúčastnit se výuky vybraných předmětů a hovořit jak s vyučujícími, tak se studenty. Delegace si rovněž podrobně prohlédla speciální učebny s odborným výkladem učitelů.

Moldavští kolegové po celou dobu odborné stáže projevovali nadstandardní zájem o veškeré nabízené informace a aktivity. Již v průběhu akce poskytovali zpětnou vazbu ohledně

09

10

11

12

13

216

P.F.